

Número
2
Hivern
2021

nosaltres

Malgrat tot encara ens meravellam

“Mira!”, l’exclamació fa que alci la vista i per uns instants me n’oblid de tot el que m’envolta. Altres persones, que caminen devora nosaltres, també s’aturen. Mirades còmplices, podem endevinar algun somriure darrera la mascareta. Després, cadascú torna als seus problemes, les seves il·lusions i comença a caminar, alguns, amb el pas apressat. Aquestes darreres setmanes de desembre han estat uns dies magnífics per a l’observació d’arcs de sant Martí: grans, petits, dobles. Alguns, mig esvaïts, s’han dibuixat sobre el paisatge dels edificis de la ciutat, les muntanyes i les valls. Aquest fenomen meteorològic, que gràcies a la refracció i la dispersió de la llum causades per les gotes d’aigua, fa que aparegui l’espectre de llum visible que els nostres ulls interpreten en colors que van des del violeta al vermell. Aquest arc, per a moltes cultures, fa de pont entre el cel i la terra i també és un símbol per recordar, dins la nostra societat, que hi ha més formes d’entendre la vida que un binari blanc o negre. Aquesta llum, visible de sobte, ja existia abans de fer-se visible, com existien els problemes que varen motivar fa cinc-cents anys l’alçament dels Agermanats. Als nobles, primer tancats a Ciutat i, posteriorment, refugiats a Alcúdia, aquest arc de colors ben vius i llampants els va sorprendre. Entre les terribles xifres de contagis, la incertesa econòmica personal, la impotència de veure com constantment es parla d’injectar doblers per poder continuar com sempre, sense cap reflexió sobre què i qui ens ha dut a la situació actual, l’arc de sant Martí congela en un instant les nostres preocupacions. Lluny queden les interpretacions macroeconòmiques, el feixisme creixent, les mascaretes que trobes llançades al carrer, enfonyades entre les pedres d’un marge mig esbaldrat, i les aparicions públiques d’uns polítics que de cada vegada recorden més a uns forners perversos amb les seves constants enfarinades. Tot desapareix en un “Mira!”. I davant nostre s’obre i desplega un ventall de colors. La seva aparició ens provoca una alegria quasi infantil.

I jo, mentre alç la vista, pens que encara hi ha esperança si, atrapats com estam en el terrible atzucac al que ens ha menat el Capitalisme, tenim temps per a la bellesa i l’admiració.

nosaltres

Número 2
Hivern 2021
Preu 1,5€

Nosaltres és una publicació autònoma i antiautoritària publicada trimestralment a la Mediterrània. L’objectiu del col·lectiu editor és reflectir, potenciar i visibilitzar les diferents lluites, conspiracions i preocupacions que envolten el nostre dia a dia. Nosaltres som les que resistim.

Contacte digital

CORREU: nosaltres@riseup.net

WEB: nosaltres.noblogs.org

Contacte postal

Apartat 278
07350 – Binissalem
(Mallorca)

DL | PM 1259-2016

Tiratge: 1.000 exemplars en paper

Assemblea Editora

Xavi E. – Pere J. Garcia – Albert Herranz –
Jordi Maíz – Sílvia Suau – Marky V. –
Iñaki – Marla Singer – Rulag O.

Han col·laborat

Portada: Gonzalo Æneas. Instagram:
Gonzaloaeneas – Aina Cassanyes –
Mar G. – Rosa Illa – Laura L. de T. –
Juanito Comicator.

Índex

- 1 **Il·lustració de portada** [Gonzalo Æneas](#)
- 2 **Editorial** [Albert Herranz](#)
- 3 **La guerra social del 36**
[Antoni Pallicer Mateu](#)
- 4-5 **Herstory d'una revolta?**
[Jordi Maíz](#)
- 6-7 **La ruta Algèria-Balears: oportunitat i desgràcia sense precedents**
[Aina Cassanyes](#)
- 8-9 **Xile i la revolta d'octubre**
[Daniel Minchekewün](#)
- 10-11 **45 anys esperant**
[Marla Singer](#)
- 12-13 **L'autopista, palanca del capital**
[Plataforma Antiautopista](#)
- 14-15 **Una aproximació (personal) a l'ecofeminisme**
[Margalida Maria Ramis Sastre](#)
- 16-17 **Esdevenir ingovernables**
[Xisca Homar](#)
- 18-19 **L'epidèmia sense ball**
[Isa Nadal, Ana i Manu Sainz](#)
- 20-21 **Ressenyes**
[Pere J. Garcia](#)
- 22-23 **D'aquelles arrels, aquests fruits**
[Col·lectiu Arrels](#)

Text: Antoni Pallicer Mateu

La guerra social del 36

Una pugna violenta i desigual entre rics i pobres

Quan es parla de l'anomenada Memòria Històrica, des de les files esquerranes sempre es posa l'èmfasi en la brutal repressió franquista. Una postura lògica perquè fins a principis d'aquest segle el moviment memorialista no encetà la seva fonamental marxa per saber on, quants i qui estaven enterrats en les moltes fosses comunes que s'han anat obrint des d'aleshores.

Un dels pecats originals de la democràcia espanyola, el silenci pactat i prolongat per les principals forces que instauraren el post-franquisme (dretes espanyoles, perifèriques, PSOE, PCE i sindicats) sobre la Guerra Civil i la posterior dictadura, va tornar a enterrar en les cunetes de l'oblit als milers i milers de víctimes de la barbàrie franquista. Un pacte que deixà als familiars directes, la majoria encara vius, sense saber pus mai més on varen sepultar els botxins els cossos dels seus éssers estimats. Però una vegada iniciat el recorregut del moviment memorialista, que fou gestat al marge de les institucions i amb protagonisme militant i dels nés de les víctimes, la reacció dretana i neofranquista començà la seva contraofensiva. Especialment quan el Govern Zapatero aprovà la llei de Memòria Històrica. Des d'aleshores la pugna històrica i política s'ha centrada sobretot en el victimisme i en el retret de culpes sobre qui en realitat inicià la Guerra Civil espanyola. I aquí és quan es torna a la confrontació de bàndols, a la guerra de bons i dolents, de nacionals i rojos, de República i feixisme. Una homogeneïtzació de la complexa guerra que esclatà el juliol de 1936 que torna a soterrar la memòria de la Revolució Social i les causes profundes d'aquella confrontació «entre germans», i que té al moviment llibertari, als incontrolats anarquistes, com el seu particular boc expiatori o cap de turc.

Una guerra social i política fecundada durant el segle XIX que té el seu epíleg el 1936.

Per entendre les raons de l'alçament feixista del 36 i la resposta popular en forma de revolució social, cal anar molt més enllà dels convulsos anys de la Segona República i de la simple confrontació d'idees o projectes polítics al qual generalment es tendeix, tan a dreta com a esquerra de l'espectre polític.

Després de la guerra del francès, l'antic règim espanyol es reconfigura i adopta la via europea de l'Estat-nació (Constitució de Cadis del 1812) i del liberalisme polític (capitalisme pur i dur). La indústria inicia el seu enlairament a Catalunya -focus del més important conflicte entre proletariat i burgesia. Comencen també les diferents desamortitzacions de bens, alguns eclesiàstics però sobretot de les terres comunals; i les privatitzacions de grans extensions de terra, que passaran a formar part de la propietat de la nova aristocràcia rural rendista - els terratinents. El dur conflicte entre els obrers i els patrons per una banda, i entre els camperols-pagesos i els latifundistes per una altra, es va configurant durant el segle XIX. Així mateix, l'anticlericalisme, el republicanisme (recordem el curt i agitat recorregut de la I República) i el nacionalisme dels territoris històrics (Catalunya, País Basc, Galícia) també es va gestant durant aquell convuls segle, sobretot durant les darreres dècades, que coincideixen a la vegada amb el sorgiment del nacionalisme espanyol i de l'augment del protagonisme polític de l'exèrcit i el clergue durant la Restauració borbònica.

En un altre ordre de coses, no es pot obviar la influència internacional, l'igualment agitat context polític i social tant del segle XIX com de les primeres dècades del segle XX.

Per tant, enfocar les causes de la Guerra Civil en els pocs anys de la Segona República és reduir al mínim la complexitat i profunditat d'aquella fatídica guerra.

Una guerra de classes que sobrepassa amb escreix el mite de la guerra ideològica i entre germans.

Si estudiam amb lupa la radiografia de la Guerra del 36 podrem constatar que els principals protagonistes de la contesa, així com les seves principals víctimes, tenen un component de classe social molt marcat. Per exemple, entre el juliol del 1936 i el maig del 1937 el protagonisme de la classe obrera revolucionària en el bàndol republicà és totalment notori, essent en la zona controlada pels franquistes el principal vicari d'aquella primera fase de la Guerra Civil. Així, el gruix dels caiguts en la repressió feixista són homes d'entre 20 i 40 anys, els més actius de les organitzacions de la zona roja. La meitat d'ells eren camperols pobres i una tercera part obrers. La resta formava part de la classe mitjana. Una altra dada significativa és que gran part de la repressió es desencadenà als municipis mitjans o petits, on el conflicte per l'ús i la propietat de la terra era més marcat. I si anam a la filiació de les víctimes republicanes, constatarem que un 40% formava part de tot l'espectre republicà (partits republicans, nacionalistes,) i de les organitzacions específicament pageses, un 39% de l'òrbita llibertària i la resta tenia filiació socialista o comunista. El component de classe també és un factor determinant de la repressió revolucionària dels primers mesos de la Guerra, doncs els principals represaliats varen ser membres del clergue (per l'important paper d'aquest en l'agitació reaccionària i pel seu domini històric de l'educació i la moral), industrials, propietaris, encarregats de fàbrica o taller, membres dels cossos militars i policials, funcionaris i professionals lliberals. A més, molts d'aquests amb significativa militància política en organitzacions com la Falange, el Sindicat Lliure (especialment en la província de Barcelona, recordem el dur conflicte entre la CNT i el pistolisme durant els anys 20), els partits carlins, la CEDA, Renovación espanyola, ...

Una violència incontrolada però no cega.

Obviar el rerefons del dur conflicte social que esclatà el juliol de 1936 en forma d'Alçament feixista i revolució social, com es fa habitualment des de les mateixes files esquerranes, no és ser fidel a la memòria de la gran majoria dels executats, principalment durant la primera fase d'aquella complexa guerra. A més a més, carregar gairebé tot el pes de la repressió revolucionària al moviment anarquista és faltar també a la veritat, ja que en molts municipis o regions on la CNT era minoritària respecte a les organitzacions camperoles i socialistes, la venjança de classe també vessà una bona bassa de sang. Així mateix, no voler assumir o relativitzar la violència en la rereguarda republicana que feia front a la sistemàtica repressió feixista, és voler posar davall l'estora de la història els esdeveniments més tràgics i luctuosos d'aquella contesa entre pobres i rics. I, entre la solidaritat, el cooperativisme, la igualtat, la llibertat i la democràcia radical que propugnaven i exercien els més pobres, contra la jerarquia, la desigualtat, l'explotació i l'autoritarisme que imposaven els més rics.

Per acabar, només afegir que des de la perspectiva històrica que donen els anys passats, l'ús de la violència com eina política està totalment desacreditada pels fets, ja que sempre guanyen els qui han monopolitzat el terror, apart que èticament i fins i tot estratègicament, moltes de les matances de «feixistes» produïdes per l'odi desbordat durant aquell estiu, foren totalment prescindibles.

Bibliografia consultada:

Ramón Arnabat Mata: *La represión: el ADN del franquismo español*.

Xavier Díez: *Vengança de classe. Causes profundes de la violència revolucionària a Catalunya el 1936*. Ed.Virus, 2010.

Gerald Brenan: *El laberinto español: antecedentes sociales y políticos de la guerra civil española*, ed. Ruedo Ibérico, 1962.

Herstory d'una revolta?

Les dones a les Germanies 1521-1523

Text: **Jordi Maíz** @jmaizchacon
Grup d'Estudis Llibertaris Els Oblidats

Il·lustracions: **Quitolomalo**
@crisfolpons.com

La major part de les societats contemporànies han configurat el seu passat històric i el seu present des d'una òptica patriarcal i oligàrquica. Oligàrquica en el sentit de descriure la política, l'economia, la societat o la cultura amb un prisma de jerarquies on és fàcil sintetitzar que per exemple la cultura dels segles XVI o XVII o de qualsevol època s'identifica amb un grup i unes xarxes de poder determinades. I també patriarcal, perquè mostra una clara determinació en defensar i situar el subjecte històric únic i exclusivament amb els homes del moment. Aquest tipus d'Història, acadèmica i tradicional, ha generat multitud de textos, discussions i estigmes que, generació rere generació, s'han repetit i s'han solidificat en els fonaments dels relats historiogràfics.

Com no podia ser d'una altra forma, els processos polítics radicals, les revoltes i les ruptures de cada moment han estat protagonitzades segons la tradició per aguerrits i valerosos homes que configuren el petit univers dels nostres llombríngols terrenals. El discurs del paradigma historiogràfic contemporani, facilitador d'herois i gests passats, ha fet proliferar pels carrers les estàtues dels protagonistes: els foners, Jaume I, Ramón Llull, Jaufudà Cresques o Joan Alcover per citar alguns. Les Germanies són un bon exemple, tot plegat de la situació descrita anteriorment.

Les Germanies són una revolta que es va desenvolupar a Mallorca entre 1521 i 1523 que va enfrontar els estaments urbans privilegiats contra una aliança d'habitants de la part forana i representats del poble menut i dels oficis manuals de Ciutat. El rerefons del conflicte sembla evident, en el conjunt de l'illa de Mallorca hi havia una distribució fiscal que no era proporcional ni homogènia, qüestió que condemnava i va condemnar de forma quasi permanent les pageses i pagesos sobre qui requeia la major part de responsabilitat fiscal de l'elevat deute públic del moment. Aquesta situació generava un malviure quotidià que facilitava l'endeutament de la gent amb menys recursos amb especuladors d'aquí i d'allà. Un tèrbol horitzó per bona part de la població que sistemàticament quedava al marge de les decisions i de les institucions del moment. No debades, els organismes de representació

política, en l'àmbit insular o a la ciutat de Palma del segle XVI, manifestaven clares absències en benefici de grups econòmic i políticament privilegiats. La promesa contínua de reformes i les males anyades feien preveure convulsions a un territori ple de desequilibris.

**« No podem
reduir el paper
de les dones a
simples comunicadores
públiques
del conflicte »**

A final de 1520, en el si d'un grup de menestrals palmesans, es comença a manifestar públicament la insatisfacció amb la política governamental, representada fonamentalment per Miquel de Gurrea, lloctinent general de Mallorca; aquestes protestes públiques generen l'empresonament de set menestrals. Aviat va preparar-se un pla per alliberar els menestrals tancats. El 7 de febrer de 1521, s'aprofita la festa de carnestoltes per organitzar una acció contra les actuacions de Gurrea. Amb els crits de *visca el Rei*, la gent disfressada aconsegueix rescatar els menestrals. En poc temps, el pare Joan Crespí, un dels alliberats, es transforma en líder del moviment i «instador del bé comú», cosa que el va convertir en el principal objectiu de les autoritats. Ràpidament el moviment es va dispersar per l'interior de Mallorca i a les viles es van organitzar una host agermanada cada vegada més nombrosa. Joan Crespí i, a la part forana, Pau Casesnoves van generar una veritable diarquia contra els estaments privilegiats de la ciutat. La revolta popular semblava dispersar-se triomfal per Mallorca. Es va instaurar, amb la inspiració de la Germania a València, el *Consell dels Tretze*, un nou òrgan de representació dels menestrals ciutadans i de la part forana amb l'objectiu, entre d'altres coses, d'acabar amb els *censals* perpetus que tant ofegaven les economies: l'anomenada santa quitació de *censals*. Cal considerar que bona part dels receptors dels *censals* o deute públic, eren els privilegiats de Ciutat, els quals no tenien gaire interès en retirar aquests ingressos tan golosos. Les pressions del moviment agermanat eren cada vegada més visibles i els privilegiats també van moure fitxa. La demanda d'ajuda al rei Carles V per part de la noblesa i

els terratinents prest va tenir el seu efecte, molts d'agermanats van abandonar la causa per evitar enfrontar-se amb l'autoritat reial. Bona part dels *mascarats*, contraris a la Germania, van marxar de Ciutat per amagar-se i defensar-se als castells de Bellver i de Santueri, on es va generar un setge nombrós i l'assassinat de bona part dels allà amagats. La fracció més radical dels agermanats, ara encapçalats per Joanot Colom, van accelerar els seus moviments contra qualsevol marxa enrere del moviment. La Germania va suprimir part dels privilegis de la noblesa i va eliminar bona part dels impostos de l'època. La revolta prenia un rumb polític preocupant per les autoritats, un camí contra l'ordre i contra els privilegis fiscals de l'època, tota una provocació. Bona part dels grups privilegiats i conservadors es va refugiar a Alcúdia, on es van defensar, amb prou dificultats, del setge agermanat.

Tot i la marxa de bona part dels aristòcrates de Mallorca, la contraofensiva privilegiada no es faria esperar. Les tropes de l'Emperador va arribar a l'Illa per combatre els sublevats i tornar el territori a la situació anterior. L'estol del rei van entrar per Alcúdia i des d'allà va iniciar un camí virulent contra diverses viles. A Pollença, segons els testimonis, es van cremar a unes dos-centes dones i infants amagats a l'església del poble, a diversos indrets es van penjar públicament nombrosos agermanats i, la ciutat de Palma, va capitular finalment el març de 1523. La repressió no es va fer esperar i nombroses persones van ser condemnades a mort i moltes més van veure la confiscació dels seus béns i la imposició de multes econòmiques astronòmiques. Molts dels que van liderar el moviment van ser esquarterats i executats i, el cap de Joanot Colom va quedar penjat a la Porta Pintada fins 1822.

La major part de testimonis del conflicte, tot i tenir una visió contrària a la revolta, manifesta la presència d'un nombre significatiu de dones en tot el procés. Si bé la seva participació en les diferents batalles i enfrontaments entre les tropes reials i les tropes agermanades de la part forana no sembla ser significativa, el seu paper en la convulsió de Ciutat està més que documentat. Diversos grups de dones es van dedicar, en la pràctica des del principi del conflicte, a provocar la revolta contra les autoritats. Es crearen grups de dones

que circulaven pels carrers de ciutats amb crits en favor de l'interès dels menestrals i del poble menut. L'historiador conservador Josep Maria Quadrado destaca el paper de les anomenades «canongesses de la plassa del Call», un grup de dones sermonadores i molt agermanades, amb el qualificatiu d'*enemigues de tot los bons*. El seu posicionament, malgrat ser un historiador del segle XIX, és prou clara, el moviment agermanat és un moviment criminal i, fins i tot, diabòlic. Dins d'aquest univers interpretatiu, les dones reben qualificatius clarament subjectivitats: perversa, de mala intenció, cridanera, mala persona i en la major dels casos com a vídua o muller d'un agermanat, per clarificar la seva dependència.

Però, quin paper van jugar les dones en el sí de la revolta?. Segons les *Informacions judicials sobre els adictes a la Germania*, juguen un paper importantíssim en la difusió i en la continuïtat de la revolta. Una bona part d'elles surten a la documentació exercint com «sermonadores» agermanades, és a dir, jugant un paper d'instigadores del conflicte. Sembla que el principal objectiu del sermó de les dones fou la crítica

visible contra la política del governador reial, Gurrea, i contra les seves males arts. Una part important de les dones documentades són de Ciutat i tenen una relació evident amb els oficis menestrals. Cal recordar que un bon grapat de feines artesanals relacionades amb el sector per exemple tèxtil, eren exercides per dones i el seu grau d'implicació en el conflicte sembla que fou major.

Però no podem reduir el paper de les dones a simples comunicadores públiques del conflicte. Moltes d'elles van participar, segons la documentació, de robatoris i entrada a cases dels mascarats, a les quals van furtar objectes de tota tipologia com sembla va ser el cas de Catherina Rossellona, na Salla o també na Jaumeta Mira. El procés criminal contra les seguidors de la Germania qualifica a Jaumeta com a *cap y principi de todas las donas agermanadas, sermonadora y molt mal dona, de perversa lengua*. Altres de voler la mort de Gurrea i dels principals *mascarats*, però sembla que les dones no només eren de males paraules segons la visió tradicional, fins i tot algunes eren, com na Gabriela Massip, tan agermanades que donaven part dels seus estalvis per pagar a qualsevol que volgués anar a Alcúdia a lluitar contra els mascarats. Les dones també van col·laborar amb l'acció armada dels agermanats i no sempre amb un paper secundari, les fonts també certifiquen que algunes dones com Alzina, originària de la parròquia de Santa Creu de Ciutat va participar activament en el transport de les llombardes agermanades del camí al castell de Bellver, unes peces d'artilleria que van utilitzar per llençar pilons i altres projectils contra la fortalesa. Altres dones com na Madó Joana eren tan dures que de *paraula matava y degollava quants mascarats eran*. Na Bruy, per exemple, es va significar per tractar de convèncer a altres dones en favor de la Germania, destacant els sermons que feia contra dones de l'aristocràcia local. La llista d'exemples és molt llarga, emperò els manuals d'Història es preocupen per invisibilitzar la *herstory* de qualsevol època passada. Les dones i, especialment la gran majoria de dones no privilegiades, són absents a la pràctica totalitat de relats, el silenci també ens fa còmplices●

La ruta Algèria-Balears: oportunitat i desgràcia sense precedents

Text: **Aina Cassanyes** Il·lustració: **Alberto Díaz**

Que me mengi abans un peix que un cuc»; fa així, més o manco, un conegut proverbi que circula entre els *harraga* just abans d'abandonar Algèria i introduir-se als bots que els portaran a Europa. Els *harraga*, literalment, «els que cremen» és com són coneguts al nord d'Àfrica els joves que decideixen deixar enrere la desesperança i emigrar, però abans d'iniciar la travessia, cremen els seus documents per dificultar-ne, en cas de detenció, la identificació i la consegüent deportació.

Si a les Illes Balears l'arribada de persones migrades en pastera estava en alça en els darrers anys, els nombres del 2020 tallen tota respiració: **com a mínim han arribat 1383 persones a bord de 107 bots**. Són xifres esfereïdores, si tenim en compte que al 2019 arribaren 500 persones, al 2018 200 i al 2017 270.

La majoria d'embarcacions arriben al sud de Mallorca (41), sobretot a la zona del Far de ses Salines, o són localitzades ja en aigües de Cabrera (30). Les Pitiüses són també una porta d'entrada, tant Eivissa (19) com Formentera (16). Esporàdicament, arriben bots a Menorca. Enguany no es té constància més que d'una barca, que aparegué buida, a principi de novembre, a Binissafúller. S'inicià un dispositiu de recerca de les possibles persones ocupants, però no foren localitzades. Es manté la hipòtesi que fos una pastera arrossegada per la mar des de Mallorca.

En general, els bots, que solen ser petites barques de pesca amb un motor d'uns 25 cavalls, són descoberts pel Sistema Integrat de Vigilància Exterior (SIVE) de la Guàrdia Civil, que consisteix en una sèrie de radars terrestres i mòbils (la zona del sud de Mallorca és la més controlada), o per avisos de persones particulars. Alguns d'aquests avisos arriben a partir de l'observació de persones que transiten per carreteres secundàries o camins i esdevenen «sospitoses».

I és que qui arriba a les Illes en pastera és home, té entre 16 i 30 anys, és algerià i de classe mitjana-baixa. Així mateix, enguany tenim registrada a les Illes 5 dones i alguns nadons i infants, cosa que no és habitual. El 23 de setembre arribà a la Colònia de Sant Jordi un bebè de 20 mesos i un infant d'11 anys, ambdós menors acompanyats de les seves mares i pares.

La situació sociopolítica i econòmica a Algèria és molt precària amb un 75% de la població menor de 30 anys i un 30% d'atur. Si bé, des de febrer de 2019 el país es trobava sota un clima de mobilitzacions constants contra el sistema de govern, el *Hirak*, la Covid ha paralitzat el moviment i ha aturat les esperances d'un canvi polític. El jovent se sent frustrat en un país on mana la corrupció i on es veu estancat i sense futur. A més, les xarxes socials juguen un paper nociu perquè maquillen una imatge d'Europa pròspera que no coincideix amb la situació amb què molts es troben en arribar-hi.

« Enguany, a les Illes Balears, han arribat almenys 1383 persones a bord de 107 de pasteres, una xifra inèdita »

S'ha de dir que les Illes no solen ser la destinació final, sinó un lloc de pas per arribar a França o Bèlgica, on resideixen diverses comunitats algerianes i on l'idioma no és una barrera. Tot i així, les dificultats de desplaçament acaben fent que, de vegades, aquestes persones romanguin indefinidament a l'Estat espanyol.

Si bé no hem d'oblidar que les principals portes d'entrada de persones migrants a l'Estat espanyol són l'aeroport de Barajas i la frontera terrestre amb França, la ruta marítima Algèria-Balears està en auge. Però aquest fenomen no repercuteix sols en les Illes, sinó que és compartit amb les Illes Canàries (on han arribat més de 10000 persones en un any) i ellevant peninsular. Aquesta situació es pot explicar a partir de la pressió que la UE i l'Estat espanyol exerceixen al govern de Marroc amb la concessió de 170 milions d'euros perquè incrementi la vigilància policial de les fronteres, principalment als ports de l'estret i als enclavaments espanyols de Ceuta i Melilla. A dia d'avui és complicat sortir del país sense ser in-

terceptat i retornat. Això afavoreix un canvi de ruta a trajectes menys vigilats i explica perquè Andalusia rep menys migració que fa uns pocs anys.

Tot sovint s'ha parlat de màfies que operen en la ruta Algèria-Balears. No està del tot clar. Si bé en els darrers anys era recurrent l'arribada de bots en flotilles de 4-6 barques, durant 2020 s'han arribat a documentar fins a 16 embarcacions en 24 hores. Necessàriament, hi ha d'haver certa estructuració per part dels que organitzen el trajecte. De fet, aquesta arribada en gran grup seria una bona manera de col·lapsar les autoritats policials. D'altra banda, a les Illes no es tenen evidències de vaixells d'abastament o nodrissa com a altres llocs. Sols 260 quilòmetres separen Algèria de les Balears, amb una climatologia favorable, la travessia pot durar 24 hores. En tot cas, sí hi ha contactes i xarxes de suport que proporcionen informació als *harraga*. També, en algunes ocasions la policia ha desmuntat petits grups organitzats amb ànim de lucre que facilitaven i arranjaven trajectes, però lluny de ser com les grans institucions mafioses que operen a altres indrets.

Un altre factor que cal tenir en compte ha estat el tancament dels CIEs a causa de l'estat d'alarma i, per tant, la manca de deportacions, fet que podria haver motivat que al 2020 s'hagin gairebé triplicat les arribades des d'Algèria. L'actuació habitual en aquestes situacions era la detenció de les persones migrades per haver entrat a territori espanyol de manera il·legal. Després d'un procés d'identificació complex, per la manca de col·laboració i de documentació, els menors d'edat (sovint hi ha la consigna de fer-se passar per menors de 18 per evitar l'expulsió i, en cas de dubte, se'ls fan les proves radiològiques) queden a les Illes sota tutela de l'Estat i els adults són enviats a un Centre d'Internament per a persones Estrangeres, a la península, ja que a les Illes no disposam d'aquestes instal·lacions. Un cop allà se'n perd una mica la pista. La filosofia d'aquests centres de caràcter no penitenciari és internar-hi, retenir-hi, de manera cautelar, les persones estrangeres que tenen pendent una ordre de d'expulsió al seu país d'origen. Malgrat haver-hi un límit temporal de retenció (60 dies segons la llei), en molts de casos s'abusa de l'internament. A l'estiu, sovint, no hi ha suficients places als centres i les persones no arriben a

ingressar-hi. Les dades apunten que les expulsions es produeixen en un 50-60% dels casos. En els restants, són posades en llibertat. Aquests centres són molt famosos per les freqüents denúncies que indiquen la constant vulneració de drets fonamentals.

Al mes de març, els CIEs s'anaren buidant progressivament arran de la pandèmia. Primer, posaren en llibertat aquelles persones amb xarxes de suport o domicili. Les altres foren reallotjades a centres d'acollida i passaren a càrrec d'ONGs. Al setembre reobriren de nou, amb limitació de places. És important remarcar que el tancament dels CIEs no es feu per un factor humanitari, sinó per la impossibilitat d'executar les deportacions a causa del tancament de les fronteres.

Tot i que la situació de pandèmia ens ha ensenyat que es pot procedir sense l'existència dels CIEs, també ha fet palès el tractament precari i descoordinat que reben aquestes persones en arribar a territori espanyol. El protocol obliga tots els nouvinguts a fer-se la PCR. En els dies de les flotilles, s'han hagut d'improvisar carpes per atendre les persones, identificar-les i fer-ne les proves. A altres moments, no s'han habilitat espais per garantir la distància de seguretat i s'han mesclat diferents persones de diferents bots. No sempre es disposa d'un intèrpret i no existeix una comunicació fluida amb el personal mèdic. Al setembre, van sortir a la llum tensions i agressions entre policies i persones migrades i, malgrat el relat policial hegemònic en els mitjans, hem pogut saber de lesions i ferides al cap que patiren els algerians. El sindicat de la policia ha denunciat saturació i falta de mitjans.

« La ruta marítima Algèria-Balears està en auge, però són xifres irrisòries si tenim en compte les principals portes d'entrada de migrants a l'Estat espanyol: l'aeroport de Barajas i la frontera amb França »

Quan es troba un cas positiu no sols s'aïlla la persona en qüestió, sinó que tot el grup que anava en el bot ha de fer quarantena. Amb aquest propòsit s'han habilitat l'hotel Melià Palma Bay, l'hotel Blue Sea Arenal Tower, l'hotel Noria a Eivissa i les cases de Son Talent a Manacor. Aquests espais també han acollit turistes i persones sense recursos que havien de seguir un confinament forçós.

Hi hagut, però, certes tensions: sembla en alguns espais hi ha massa gent i no es pot mantenir la distància de seguretat; a s'Arenal hi ha hagut queixes per part del personal de l'hotel per comportaments incívics; s'han produït fugues. El Govern reforçà la vigilància amb seguretat privada i això provocà protestes per part de les persones confinades que anunciaren vagues de fam. Una treballadora social explicà que molts no entenen per què se'ls tanca, d'altres tenen familiars que els esperen i també hi ha la por que la mesura sanitària sigui una excusa per expulsar-los.

Per anar tancant, cal recordar que les dades que publicam són aproximades, mai no podrem saber-ne les xifres reals. La informació que manejam prové de fonts policials i les persones registrades són aquelles que han passat per comissaria. De fet, és bastant probable que hagin arribat més embarcacions de les que tenim constància. També, les batudes policials no finalitzen sempre amb la localització total de les persones que viatjaven als bots. I després hi ha el cas dels que parteixen i no arriben. A mitjan gener salparen dues embarcacions del port de Djinet en direcció a Eivissa. Tres dies més tard un dels bots arribà a Cabrera. De l'altre no se'n sabé res. Els familiars mobilitzaren les autoritats algerianes i espanyoles per localitzar les 17 persones que anaven en aquell bot, en va. Se sap també de dues embarcacions desaparegudes al mes de novembre. El Centre Internacional per a la Identificació de Migrants Desapareguts té coneixement de 53 migrants desapareguts o morts en la ruta Algèria-Balears, sols al novembre. Com més intents, més fracassos. Durant el 2020 la mar ha escopit restes de persones que les autoritats han senyalat com a possibles migrants. Sense rostre, sense nom. Ser devorats pels peixos●

Xile i la revolta d'octubre

De la insurrecció
al perill del reformisme

Text: **Daniel Minchekewün** @escupamoslahistoria

Il·lustració: **Anxe** @anxe.prods

Xile, on acaba el món i neix un neoliberalisme molt particular; un petit feu al sud dels EEUU, un tub d'assaig yankee per posar a prova la dictadura del capital amb un cop d'Estat protagonitzat per un exercit d'inspiració prussiana comandat per Augusto Pinochet. Sabem que, de totes maneres, no vivíem en un paradís pre-Pinochet, les esperances d'una via institucional al socialisme es varen difondre entre el pobladors i els explotats al Xile de les grans ocupacions de terrenys.

Mentre, alguns estudiants d'economia guanyaren una beca per estudiar a Chicago amb Milton Friedman per aprendre a explotar un shock econòmic i justificar una nova economia de privatitzacions dels drets bàsics i la precarització legal de la vida.

El 1973 la burgesia va celebrar amb cava i va cantar l'himne al ritme dels avions i els tancs que prenién el cel ennegulat i *las grandes alamedas* per on la privatització caminaria lliure.

Es va redactar una carta magna per perpetuar la dictadura. La constitució imposada per la dreta oligàrquica el 1925 era reemplaçada per la constitució imposada per la dreta colpista el 1980. La crisi econòmica i la idea de progrés per les targetes de crèdit i el sistema de deutes eren el tòpic dels 80, la dècada va morir entre metralleres i bitllets per la pau. El plebiscit va donar esperança a la gent, que pensant que els seus somnis es podien materialitzar varen pactar sobre una muntanya de cadàvers i fotografies de detinguts desapareguts.

Varen passar 30 anys d'impunitat per als criminals de la dictadura, protecció i consolidació del llegat de Pinochet i reforçament d'una ma repressiva estatal per salvaguardar el sistema capitalista. Estat i capital es varen jurar amor i seguretat en detriment de la classe explotada. La generació que va viure el cop d'estat de 1973 ara són an-

cians rebent pensions miserables després de regalar els seus pulmons al treball, el sistema de fons de pensió és privat, els doblers de qui cotitza passen a mans de les inversions empresarials i la jubilació d'una anciana pot arribar fins als 100€.

La salut i l'educació han estat motiu de protestes. No es tracta de quines mans es lucraran amb la vida de les persones, ja siguin privades i estatals, parlem de la precarització de la vida en la seva plenitud. Hi ha persones morint als passadissos d'un hospital devora cans del carrer mentre esperen atenció mèdica i el ministre de salut era algú expulsat del col·legi de metges per faltes d'ètica. Xile és el país on per fer estudis superiors acabes pagant fins a 5 vegades el que val la carrera i el banc t'amenaça amb embargar els bens de la teva família si no pagues a la vegada que nins menors que viuen violència familiar i al carrer són tancats a centres de menors on són abusats, assassinats i prostituits.

« Persones que abans estaven allunyades de les lluites socials començaven a interessar-se per una lluita que es construïa als carrers »

Xile és un país sostingut sobre pilars de racisme, no només cap al poble maputxe sinó cap a tot el que no sigui Europa o EEUU. Immigrants haitians, peruans o bolivians no aconsegueixen optar a treballs dignes i són la mà d'obra barata sobre la que es sustenta l'explotació capitalista i racial. Mentre el territori maputxe es milita-

ritzat cada dia i s'assassina a als maputxes que protegeixen el medi ambient, es fan muntatges policials i brilla la impunitat com a filosofia que defineix l'Estat xilè.

Tot això era una bomba de rellotgeria que amenaçava amb esclatar a les manifestacions estudiantils que varen precedir el 18 d'octubre de 2019, aquells dies entre les múltiples evasions al metro de Santiago es van visibilitzar les preocupants demandes de la població. Es va començar a esbucar la imatge del "miracle econòmic xilè", un mite sustentat pels números del PIB que sense contemplar la repartició dels ingressos revelen una desigualtat abismal. La premsa es va esforçar en dir que el problema a Xile era el sofriment dels empresaris en veure com els seus negocis varen ser saquejats a la revolta, victimitzant a bancs, farmàcies i centres comercials. Es va criminalitzar la lluita amb imatges de les barricades, les quals es tornaren escoles de conscienciació i rebel·lió. Es va parlar d'una generació que va néixer sense por, furiosa de veure els seus pares endeutats per pa i un sostre, furiosa de veure els seus padrins venent plàstic per poder menjar mentre gran part de la seva jubilació es repartida entre magnats, furiosa de veure's amb un deute de 20 anys per estudiar i estar aturat per falta d'oportunitats. Xile era l'oasi de la depressió amb tèbies alegries pel futbol, somnis publicitaris, la cultura de l'horòscop i les fantasies d'ascens social.

A la revolta sorgiren organitzacions socials allunyades dels partits, -essencials protectors de l'estat i el capital- es reuniren en torn a les demandes de la gent, s'alliberaren rius segrestats per les empreses que reprengueren el seu cabal amb l'aplaudiment dels que prenién les eines.

« Les assemblees brotaren des de la ràbia i la pena »

Les assemblees brotaren des de la ràbia i la pena, l'anarquisme va parlar d'emancipació, altres persones preferien no qüestionar l'existència de l'estat i els partits de l'esquerra passaren entre els militars quan prenién el carrer després de la declaració de guerra de Sebastian Piñera contra el poble. Aquests partits varen fer tot el possible per canalitzar la protesta cap al reformisme parlamentari i guanyar adeptes per a unes futures eleccions traient profit de la ràbia d'un poble fart de la classe política. La llista de morts va engrandir la ràbia. La premsa oficial va presentar els morts com saquejadors o víctimes d'aquests mentre que els serveis mèdics eren silenciats quan volien demostrar que hi havia bales als seus cossos. Es ben sabut que els morts els possem sempre els mateixos.

Els anarquistes es varen organitzar en assemblees, l'agitació, la propaganda i l'acció directa varen tensar el conflicte en un context en que persones que abans estaven allunyades de les lluites socials començaven a interessar-se per una lluita que es construïa als carrers.

Però la classe política va passar de la por per la pèrdua de privilegis a la estratègia de les miques de pa al congrés i una matinada els partits de dreta a esquerra es varen donar la ma a la TV per parlar-nos del pacte per la pau i que tots junts des d'assassins de la dictadura i la revolta fins aquells partits pro-

gressistes nascuts a les protestes estudiantils del 2011 i convertits en camaleons de la política ens durién la santa nova constitució despullada del rostre de Pinochet però construïda sobre els cadàvers i els ulls de les persones víctimes de la policia. En un principi quasi ningú va creure en les paraules dels impulsors d'aquest projecte per la pau social que des d'una tribuna privilegiada s'autoproclamaren la representació política de la revolta. Es varen guanyar l'odi i la sentència dels que rebien perdigons de plom per part dels seus matons amb placa.

La pandèmia va demostrar novament que les crisis del capitalisme no són més que l'agudització del sistema capitalista en si mateix, on fins i tot un virus que no sap res de classes socials es transforma en oportunitats de negocis i privilegis per als rics i en fam, misèria i atur per els explotats. Se'ns va demostrar una vegada més que les prioritats de l'Estat són la defensa de la propietat i el sector empresarial regalant lleis de protecció a les empreses que es tradueixen en acomiadaments massius, postergació i anul·lament de pagaments, rebaixes als sous i la sobreproducció a baix cost amb amenaça d'acomiadament.

Les protestes per la fam van fer tornar les tradicionals olles comunes, una expressió de suport mutu i solidaritat en temps de crisis per part del poble que entre la por als contagis, la fam i sense ingressos varen ocupar els carrers en plena quarantena, que a Xile va ser en forma de tocs de queda i remilitarització, l'excusa perfecta per mantenir les ciutats militaritzades i les persones tancades i multades.

No obstant les promeses d'una nova constitució i una via institucional que promet la solució als problemes va anar guanyat terreny en la revolta. El desconeixement de la història recent, la pandèmia i la baixa qüestionabilitat del poder més enllà d'un president o un altre va fer que finalment s'anés institucionalitzant la protesta. Es va encaminar perillosament cap a la delegació dels nostres problemes en l'autoritat, posant la fe en un procés cuinat per la classe política com un analgèsic a la ràbia dels explotats, com un tebi contracte amb lletra petita que cerca mantenir l'ordre de classes, la propietat dels privilegiats i els sistema econòmic que podia dessagnar-se si la revolta seguia el seu curs. El 25 d'octubre de 2020 els carrers es van omplir de celebracions pel triomf de l'opció d'aprovar la nova constitució i la intensitat de les protestes va disminuir a la vegada que la conformitat amb el pacte va anar sent acceptada mediàticament.

El cert és que la revolta ens deixa clar que pròximament hem d'enfrontar noves ensenyances i reptes amb alguna esperança en noves agitacions que amb més consciència sobre les institucions, més anàlisi i organització col·lectiva ens dugui a la convicció de que venen temps de lluita i resistència on l'anar-

quisme ha de jugar un paper important en l'aportació als nous dispositius de lluita, d'organització basada en l'autogestió, la solidaritat, l'acció directa i l'abolició de les lògiques autoritàries, la disputa amb poder i la jerarquia patriarcal, estatal, capitalista i colonials sense haver d'esperar uns altres 30 anys per un nou despertar●

Entrevista: **Marla Singer**
Il·lustració: **Christoph Hafner**
Infografia: **L'Elèctrica - Ateneu Popular**
@l_electrica

Entrevistades:
Taghla Brahim Salem @associazioneyallah
Salamu Barceló Ventayol @13nsaharaui
Nafi Barceló Ventayol @saharaacciomallorca
Othmane Bleila Escola en Pau

 Què significa la declaració de guerra?

Salamu Barceló Ventayol (Salamu) - En primer lloc, per a nosaltres, igual que per a la resta de la població sahrauí, significa una elecció obligada. És a dir, no és una elecció, sinó una imposició.

En segon lloc, en ser una guerra, és una situació dramàtica, emperò significa l'obertura a l'única finestra d'esperança per a la població, ja que trenta anys de pau han suposat que siguem els únics agredits. A més, la resposta internacional ha estat oblidar la nostra causa. El retorn a la lluita armada com a legítima defensa és possiblement l'únic camí per a nosaltres. Això és dramàtic, però ens adaptam a la situació amb dignitat, resignació i esperança.

Nafi Barceló Ventayol (Nafi) - Els campaments de refugiats estaven en una situació apagada, de malestar, i estaven instal·lats en una paciència molt pareguda a la desesperació; quan es va rompre l'alto el foc es va passar a una imatge d'eufòria i d'esperança. Resulta fins i tot ridícul que un poble tingui esperança en la guerra, però no hi ha una altra via. La via pacífica dels darrers trenta anys no ha servit per a res. De fet, ha donat legitimitat a l'ocupació –i ho ha fet gràcies a l'ONU. El poble sahrauí només troba esperança en la guerra.

Taghla Brahim Salem (Taghla) - A mi la paraula guerra em fa molta de por, perquè... qui vol anar a la guerra? Però també és l'única esperança per a assolir l'objectiu d'un Sàhara lliure. Al principi ho associava a una situació dramàtica, però en un segon moment te n'adones que, després de molts d'anys de cercar una solució a través de la diplomàcia sense resultat, la guerra es converteix en una forma d'arribar a l'objectiu de la independència. De fet, és la primera vegada a la meua vida que m'imagín, d'una manera realista, en la possibilitat d'una terra lliure i independent fora dels campaments de refugiats.

Othmane Bleila (Othmane) - Hi va haver una violació del pacte de pau, amb l'atac per part de l'exèrcit del Marroc a civils sahrauís al pas il·legal del Guerguerat, llavors el POLISARIO va respondre amb el cessament de l'alto el foc i la declaració de guerra. La guerra és la solució per a l'alliberament del poble sahrauí, però la mala notícia és que morirà molta gent en aquest conflicte i sabem que els costos materials i espirituals seran alts.

45 ANYS D'ESPERANT

Guerra al Sàhara.

El 13 de novembre de 2020 el front POLISARIO va declarar l'esgotament de l'alto el foc i la reactivació de la guerra. Després que l'exèrcit del regne del Marroc atacés civils sahrauís, que protestaven per l'obertura d'un pas comercial, il·legal, al Guerguerat. Des de llavors hi ha hagut un desplaçament massiu de joves sahrauís a posicions de combat, intercanvi balístic i atacs amb míssils a diferents bases militars del conegut com a mur de la vergonya.

Podríeu llistar quins són els elements responsables de la situació actual del conflicte i per què?

Othmane - El 13 de novembre 2020, es va produir el trencament de l'alto el foc per diversos motius. Les empreses que espolien els recursos del territori, el peix, etc. en són molt responsables. Una part dels productes espoliats passa en direcció al sud africà a través d'un pas il·legal que es diu Guerguerat. En trenta anys que fa que la MINURSO és al Sàhara Occidental no ha fet res per tancar aquest pas il·legal. La posició de França dins el Consell de Seguretat de l'ONU, en el qual té el dret de veto, n'impedeix el desbloqueig de l' statu quo.

Taghla - L'Estat espanyol; perquè n'és la potència administradora i té la clau per resoldre, a escala política, la descolonització del Sàhara Occidental.

L'ONU –i en concret la MINURSO–; perquè era la responsable que s'organitzés el referèndum d'autodeterminació que, després de vint-i-nou anys, no s'ha produït.

La Unió Europea; perquè ha legitimat l'ocupació a través de l'acord pesquer amb el regne del Marroc –acord que inclou el territori no descolonitzat del Sàhara i que, per tant, és il·legal.

Salamu - El principal responsable n'és el regne del Marroc, que és qui ocupa il·legalment la república àrab democràtica sahrauí. També és qui exerceix, a través de les seves forces militars, les constants agressions a la població civil sahrauí. També vull solidaritzar-me amb el poble marroquí, que sofreix la repressió i la falta de drets humans que es viu al Marroc. Sabem que es fan consells de guerra a militars marroquins que han volgut partir del territori ocupat.

Nafi - Tenim també el tema del mur de la vergonya que divideix el poble sahrauí. Aquest mur va ser construït pel regne del Marroc amb l'ajuda dels EUA i d'Israel. De tota manera, crec que hi ha una responsabilitat de tot el bloc tradicionalment capitalista, colonialista i imperialista perquè sempre es dona suport mútuament i, en aquest cas, no és diferent.

Aquesta entrevista es un extracte. La versió completa a trobareu penjada al següent link:
<https://nosaltres.noblogs.org/45-anys-esperant/>

Aquesta és una guerra desigual, de David contra Goliat, i el regne de Marroc té més potencial militar, millors relacions amb "potències", etc.
Anau directes a una mort segura?

Nafi – Aquest argument l'he escoltat moltes vegades, però qui va guanyar en la història bíblica? El cas és que fou David qui guanyà finalment. Per a nosaltres no hi ha molta diferència entre ser al campament de refugiats o ser al front. És la mateixa misèria. És cert que anar al front és possiblement anar a una mort individual, però continuar amb la situació prèvia és la mort com a poble. No volem viure més de l'ajuda humanitària. Aquesta guerra és per retornar a la nostra terra, construir escoles i hospitals, que els nostres fills i filles tinguin els drets bàsics coberts. No volem simplement un tros de terra.

Othmane – Per al poble sahrauí ja només hi ha dues opcions: una és alliberar el Sàhara Occidental, l'altra és quedar tots a un cementiri col·lectiu.

Taghla – Hi ha eufòria més gran en els joves sahrauís perquè veuen l'objectiu de la independència més a prop que mai. És un sentiment que no havíem tingut en els trenta anys precedents. Per tant, una de les diferències principals és la motivació. També hem de tenir present el fet que lluitam per una causa justa.

Salamu – Els sahrauís ja no tenim res més a perdre, només tenim coses a guanyar.

Però es poden perdre moltes vides.

Salamu – Clar que sí, però la pregunta és: què significa tenir una vida? Si no tens les necessitats cobertes ni cap dret humà assegurat, això és tenir una vida? Sí, potser respires, però no ets una persona. El poble sahrauí ja no té més galdes per posar.
Mirem, per exemple, les diferències dels exèrcits que s'enfronten. D'una banda tenim l'exèrcit marroquí, que és regular i assalariat. De l'altra, l'exèrcit sahrauí, que és un moviment d'alliberament que lluita per la llibertat d'un poble. És un exèrcit popular i transversal. Qui forma part del POLISARIO no hi és per doblers.

Què suposa per a tu la guerra com a dona? Què suposaria la independència com a dona?

Taghla – La guerra té el mateix significat que per als homes. Com a sahrauí estic a disposició del meu poble i del POLISARIO. Si el que es necessita és que prenguem les armes i anem al front, doncs, això faré. El paper de la dona va ser clau durant l'anterior etapa bèl·lica, concretament en la construcció dels campaments de refugiats. Hem crescut

amb aquest sentiment de lluita i resistència i, òbviament, no farem passes enrere.
El paper de la dona sahrauí és privilegiat respecte el d'altres països àrabs i musulmans ja que, per exemple, són presents a la vida pública i política. No obstant, amb la independència encara haurem de fer molt per a la dona sahrauí. Sobretot les que hem viscut fora de la nostra cultura, que podem tenir una visió crítica del paper de la dona dins la cultura sahrauí.

Teniu algun familiar o amic proper que sigui ara mateix al front? Si és així, com us ha relatat que és ser-hi?

Taghla – Doncs, ara mateix tenim el nostre germà gran al front i el nostre cosí. El nostre germà és pare de dues nines i just li han donat uns dies de permís per visitar la seva família.

Salamu – Sé que aquesta pregunta vol entrar en l'experiència personal de la guerra. Però com pots veure en les respostes de la pregunta anterior, hi ha una resposta vertebada en un sentit comunitari. Aquesta és la manera de

sentir del poble sahrauí en totes les seves expressions. Totes les facetes del poble sahrauí estan relacionades amb la comunitat. En el meu cas, parlant amb el meu germà, m'ha dit que al front hi ha por. Però també superació, en el sentit de superar la por a la mort. M'ha dit que hi ha moltes incomoditats, sobretot fred, ja que el desert està gelat de nit i no poden fer foc. També que mengen quan és possible, no hi ha un horari d'àpats. L'altra cosa és que no tenen contacte amb la família; per una part, perquè s'han tallat connexions i, per l'altra, perquè això delataria la seva posició al desert.

Nafi – Estam parlant del principi, d'una guerra que acaba de començar i que el regne del Marroc vol silenciar. Fins ara se n'ha parlat un poc als mitjans de comunicació, però en breu ja ni es comentarà l'existència d'una guerra. Crec que aquest serà el moment en què l'exèrcit del Marroc atacarà amb més duresa. Començarem a tenir víctimes mortals i començarem a sentir la fatiga, la set, la fam, etc. La guerra és una merda –i això s'ha de dir ben clar. Ningú no vol anar a la guerra ni participar-ne. Qui pensi que anam a la guerra d'una manera romàntica és que no sap ni què és una guerra ni què és el romanticisme. La guerra és set, fam i fatiga.

Què us diríeu l'una a l'altra si fos la darrera vegada que us veíssiu?

Nafi – Que s'ha de seguir endavant passi el que passi.

Salamu – Jo, si no torn, continueu la lluita. I, si caic al front, podeu sentir orgull perquè, entre dignitat i submissió, vaig elegir dignitat.

Taghla – Òbviament, m'afectaria profundament i encara més si són germans. Hem crescut amb aquest objectiu i això podria ser una mena de consolació: hem lluitat fins al final per una cosa en la qual creiem.

Othmane – La voluntat de molts joves de la diàspora és participar activament del conflicte armat tot i posar en risc les seves vides. Qui mori a la guerra es converteix en un màrtir per a la pàtria. Com diem als cànctics: o pàtria o mort, no hi ha més. Per als sahrauís el valor de la vida està vinculat a la llibertat i al retorn a la pàtria. Sense això no val la pena viure●

Els quatre entrevistats són germans. Tots nascuts a Smara, ciutat situada als campaments de refugiats de Tindouf (Algèria). Taghla (34) va ser acollida a Liorna, d'Itàlia, amb deu anys i allà va estudiar ciències polítiques i relacions internacionals. Nafi (30) i Salamu (30) són dos bessons adoptats a Mallorca quan tenien nou anys. Varen estudiar filosofia i filologia àrab respectivament. Othmane (26) es va quedar als campaments i després va estudiar economia a Algèria.

L'autopista, palanca del capital

Setze anys de pactes de progrés han consolidat *la segona residència d'Europa* anunciada per Cañellas

Text: **Plataforma Antiautopista**
@autopistamai.org

Il·lustració: **Pablejas**
@Pablejas

L'autopista de Lluçmajor a Campos ha esdevingut el símbol del naufragi de la credibilitat ecologista que li pogués quedar al tripartit que gestiona el Consell de Mallorca i el Govern de les Illes Balears després d'un quart de segle (1999-2023) en què els pactes d'esquerres hauran regit aquestes illes el doble de temps (setze anys) que el PP (vuit anys) sense revertir el model de creixement econòmic que s'implantà en el tardofranquisme. Un model fonamentat en l'expansió perpètua del turisme, la construcció i els seus correlats crònics: mà d'obra explotada, abandonament escolar, precarietat laboral, crisi d'habitatge, rendisme, territori en venda, colonització immobiliària, degradació del paisatge, substitució cultural i col·lapse ambiental. Un règim de creixement implantat no només a cop de perspicax visió dels emprenedors sinó, i sobretot, a força de polítiques públiques i d'inversions estatals milionàries que han conduït les Illes Balears a l'artificialització del territori i a la caiguda dels nivells de benestar material d'una població que, dècades enrere, era percebuda com a "rica" darrere el miratge de la renda per càpita més alta de l'estat i que, sense deixar de ser un país travessat per terribles injustícies i una lluita de classes despietada, era una societat "amb una sòlida base econòmica forjada en el decurs dels segles". El resultat final de seixanta anys de creixement és que un de cada quatre infants de Mallorca ja vivia en una llar pobre abans del col·lapse desencadenat per la pandèmia.

El primer turisme centrat en l'ocupació hotelera de la costa virà, a mitjans dels anys noranta, cap a un model d'extensió residencial. El darrer quart de segle, amb una clara hegemonia institucional de les esquerres, ha consolidat el canvi. Els successius pactes de progrés han estat, de fet, els gerents de la visió que Gabriel Cañellas

—qui liderà dotze anys seguits la dreta i l'autonomia— anuncià en la seva sessió d'investidura de 1991: "les illes Balears han de ser la segona residència d'Europa".

El turista residencial té unes demandes de mobilitat, territori i recursos més grans que el turista hotel·ler de masses. I, per tant, requereix unes infraestructures "millors" i de major impacte. D'entrada, es desplaça en automòbil, i no en autocar, ho fa per tota l'illa i no es limita al trajecte de l'aeroport a l'hotel; per afegit, com deia el sociòleg Joan Amer el 2007, "té o lloga una casa i ve un llarg seguit de vegades en estades més breus (la qual cosa suposa un major ús del transport aeri). La gran oferta de vols (especialment els de baix cost) permet l'increment dels turistes residencials".

« Des de 2012 Madrid no aporta un cèntim d'un conveni de carreteres que paga Mallorca »

L'extensió del turisme residencial, en fer de les cases no tant un bé d'ús com un atractiu valor de canvi i una rendible inversió de capital, impulsa tant la construcció de segones residències com la creació d'una infraestructura viària que fa de l'illa una ciutat difusa esquitxada d'estatges de vacances a pocs minuts de l'aeroport. Alhora genera desposseïció i crisi de l'habitatge.

La ferida infligida al territori per l'autopista de Campos, tan icònica, no es tanca en ella mateixa. El mal que generen els escassos kilòmetres del pretès "desdoblament" és molt major que el que es pot apreciar a les fotografies. La devastació visible no és res devora la que s'anuncia. El pas d'un paisatge rural que encara conservava els

seus valors agraris i ambientals a suburbi degradat; la destrucció directa de mig milió de metres quadrats coberts per la runa, les escòries de la incineradora o l'asfalt són sols una part de la infecció. L'autopista, una ferida lletja i visible des dels satèl·lits, és només el vial que inocularà el virus dels capitals especulatius, immobiliaris i turístics sobre una part de Mallorca, el Migjorn i el Llevant, cobejada pel seu atractiu i que avui ja està en perill directe de caure definitivament en l'avenc de la despersonalització i la mercantilització que, de manera accelerada, prenen possessió de l'illa.

De fet, han estat les grans immobiliàries especialitzades en la producció i venda d'una Mallorca de luxe les que han assenyalat la principal conseqüència dels 27,4 milions d'euros, abans de sobre costos, que costarà als mallorquins la berba del desdoblament: "La nova autopista de Campos estimularà el mercat immobiliari del sud de Mallorca, segons Engel & Völkers" titulava el passat 10 de febrer el diari Ara, i afegia que "l'empresa alemanya destaca que es preveuen 'interessants' projectes de nova construcció entre la Ràpita i Santanyi". Abans, Terraferida ja havia manifestat que "l'autopista Lluçmajor-Campos no es fa per seguretat, es fa per accelerar la urbanització al Llevant i Migjorn, on hi ha el 20% del sòl edificable de l'illa". La simple visió d'un mapa de sòl vacant per municipis mostra que l'arc que va de Lluçmajor a Manacor té sòl disponible per a 64.982 habitants i que els sis termes directament compromesos per l'autopista de Llevant

« Els Pactes de Progrés han estat els gerents de la visió de Gabriel Cañellas: «les illes Balears han de ser la segona residència d'Europa» »

(Llucmajor, Campos, ses Salines, Santanyí, Felanitx i Manacor) lideren "l'edificació de grans xalets al sòl rústic". La majoria "són parcel·les en mans d'estrangers rics i empreses que els edifiquen per posar al mercat de lloguer turístic". Abans de la crisi desencadenada per la pandèmia s'havien autoritzat 350 nous edificis a foravila només entre Campos i Felanitx i, en sis anys, les peticions s'havien incrementat un 300% (Miquela Valls per a IB3 03/03/2019). I arribà el virus i els portals immobiliaris proclamaren: "la vivienda ha dejado de ser un lugar donde descansar para pasar a ser el epicentro del trabajo para muchos ciudadanos tras la pandemia del covid-19. Ante esta situación, las segundas residencias se presentan como una opción ideal para aquellos que ahora se interesan por un lugar alternativo tanto para descansar como trabajar a distancia".

Aeroports, autopistes i vies ràpides són, doncs, la condició necessària per al creixement d'un sector, la construcció, en el qual les autoritats han dipositat les seves esperances en aquest temps de catàstrofe: "El Consell de Mallorca aposta per la construcció com a mesura per reactivar l'economia",

publicava la premsa el passat mes d'abril i reblava: "la presidenta de la institució, Catalina Cladera, diu que serà un sector 'fonamental' perquè permetrà recuperar l'activitat laboral de moltes famílies".

La coincidència de l'esquerra amb els àugurs de la patronal és cada vegada més notable. Llegíem el 15 de maig al portal financer Alimarket que "la construcción y la industria fabricante de materiales es uno de los grandes sectores, que ya ha demostrado que puede generar un millón de empleos por encima de los 1,3 millones que actualmente posee. Para ello [...] sería muy conveniente liberar suelo de forma ágil por parte de las corporaciones locales y reducir la burocracia asociada a la obtención de licencias y tramitaciones urbanísticas".

Dit i fet, tres setmanes després que la presidenta Cladera reivindicàs el valor de l'obra pública en la reactivació econòmica i social durant una reunió telemàtica amb representants de l'Associació de Constructors i l'Associació Empresarial de Promotors Immobiliaris, l'altra presidenta, Armengol, decretà el 13 de maig un seguit de "mesures d'estímul a la inversió que afecten el sector de la construcció, el turisme i la innovació". Les propostes del decret-llei són, exactament, les que demanava el capital: liberalització, reducció de controls, terminis i tràmits d'exposició pública i més inversió en els "sectors estratègics" (construcció i habitatge). No debades el GOB replicà immediatament que "la nostra comunitat autònoma entra dins el paquet de territoris que aprofiten el discurs de la reactivació econòmica postcovid per agilitzar paquets normatius i projectes que tornen a cercar en la construcció i la indústria turística" les palanques de la reactivació.

Tot es desplega en temps real: ampliació de l'aeroport, boom de construcció de xalets de luxe a sa Ràpita i la costa de Llucmajor, increment de l'activitat extractiva de les pedreres. Això mentre la major part de la classe treballadora sospira per un salari i es veu forçada a acceptar qualsevol activitat que li permeti arribar al final de la setmana. Mà d'obra i habitatge precaris i deslocalitzats i mobilitat del treball exigeixen, també, autos i asfalt: el que segueix fornint un consell insular que, amb el departament de carreteres amb un titular de Podem, anuncia que ja no es faran pus macroprojectes. Això significa només que prosseguiran les inversions que justifiquen un conveni de carreteres pel qual

Madrid no aporta un cèntim des de 2012³ i que, amb els sous dels mallorquins, permet construir els nous accessos, connexions, rondes urbanes, rotondes i carreteres (imminent, la d'Algaida) que, en els mesos a venir, facilitaran l'accés immobiliari al Pla i a la Serra (ronda d'Inca). Tot ben camuflat de "transició ecològica" per encobrir que els anunciats 80 km/h de velocitat màxima a la via de cintura haurien permès estalviar -sense gastar un cèntim- l'autopista de la vergonya. Mai no han estat els morts, sinó els capitals. Aquestes constructors que, amb un origen clar (l'oligarquia espanyola del XIX, la dictadura de Primo i la de Franco)⁴, xuclen encara els recursos d'una Espanya i un estat que les nodreix amb contractes públics i els ha donat un poder que, segle i mig més tard, mantenen i multipliquen●

1 En parlar de l'artificialització del sòl a Mallorca ens adonam que la nostra illa ha estat un laboratori avançat de la catàstrofe ecològica mundial en curs. Un estudi publicat a *Nature* aquest mes de desembre estableix que en aquest any de 2020 la massa de materials generats per l'home (edificis, carreteres, màquines), i que es duplica cada vint anys, serà superior a tota la biomassa vivent sobre la Terra. Elhacham, E., Ben-Uri, L., Grozovski, J. et al. "Global human-made mass exceeds all living biomass". *Nature* 588, 442-444 (2020). <https://doi.org/10.1038/s41586-020-3010-5>

2 MANERA, Carles (2001). *Història del creixement econòmic a Mallorca (1700-2000)*, Lleonard Muntaner editor, Palma, 2001, pàg. 297

3 Negligència o alguna cosa més? Com paga el Consell de Mallorca les carreteres que està fent? Plataforma antiautopista, desembre de 2020. <https://autopistamai.org/2020/12/04/negligencia-o-alguna-cosa-mes/>

4 Vegeu la ponència de Pilar Vega «Movilidad y grandes infraestructuras: ¿solución o problema?» dins les jornades *Sense límits? Mobilitat, territori i creixement*. Llucmajor, Plataforma antiautopista, febrer de 2019. Disponible a Youtube <https://www.youtube.com/watch?v=KXx1a8aA9CY>

Una aproximació (personal) a l'ecofeminisme

Text: **Margalida Maria Ramis Sastre** @MargalidaMaria Il·lustració: **Nat Far** @natalia_farinyas

Quan me demanen que parli o escrigui sobre ecofeminisme, sempre advertesc que allò que m'atrevesc a fer és tan sols una aproximació al que és, per a mi, l'ecofeminisme. El motiu principal és perquè jo no he arribat a l'ecofeminisme des de la teoria, sinó més aviat des de l'experiència vital, la curiositat i la coincidència amb persones o fets clau que m'han obert els ulls a posar la mirada lila sobre el verd. En aquest ordre, en el meu cas, dotant de profunditat, sentit i coherència als posicionaments ecologistes amb els quals m'he posionat des de fa tant. És per això que la intenció d'aquest article serà fer una aproximació a l'ecofeminisme, tant i com l'entenc jo, com a una eina essencial per a qüestionar-ho tot i sobretot i el més essencial per mi, una eina per a subvertir-ho tot, a partir d'algunes referències que varen ser vitals per a l'obertura cap aquesta sinergia, ara ja indestruïble, entre l'ecologisme i el feminisme.

Urbanisme feminista. El primer cop que vaig sentir aquest concepte de la mà del Col·lectiu Punt 6, vaig pensar: i què pot aportar el feminisme a l'urbanisme? Des de l'ecologisme tenim clar que una de les principals eines que estructura les societats tal com les vivim avui dia és l'urbanisme: l'urbanisme decideix com es distribueixen les ciutats i els territoris, com ens hi movem, quines són les infraestructures necessàries per què s'hi desenvolupi la vida de la ciutat/territori des del punt de vista metabòlic de l'espai habitat. Però... alerta! No des del punt de vista de reproducció de la vida. L'urbanisme feminista t'obre una nova manera de veure i entendre com, fins ara, s'han estructurat les nostres ciutats/territori. Ens obre els ulls a veure a quins elements es dona prioritat i per què. Les ciutats són planificades, sobretot i especialment per a la reproducció del capital, no de la vida. Així veim com es revaloren barris i zones de la ciutat i amb quina intenció, veim com s'estimulen processos de gentrificació i guetització, veim com es distribueixen les línies de transport prioritàriament enfocades per a donar servei a la producció de la ciutat i a la mobilitat d'aquells que formen part de l'esfera productiva de la ciutat/territori. Veus com les lògiques que operen són les de velocitat, productivitat, valor especulatiu-immobiliari, connectivitat, competitivitat... Tots ells valors essencialment masculins pensats per a la

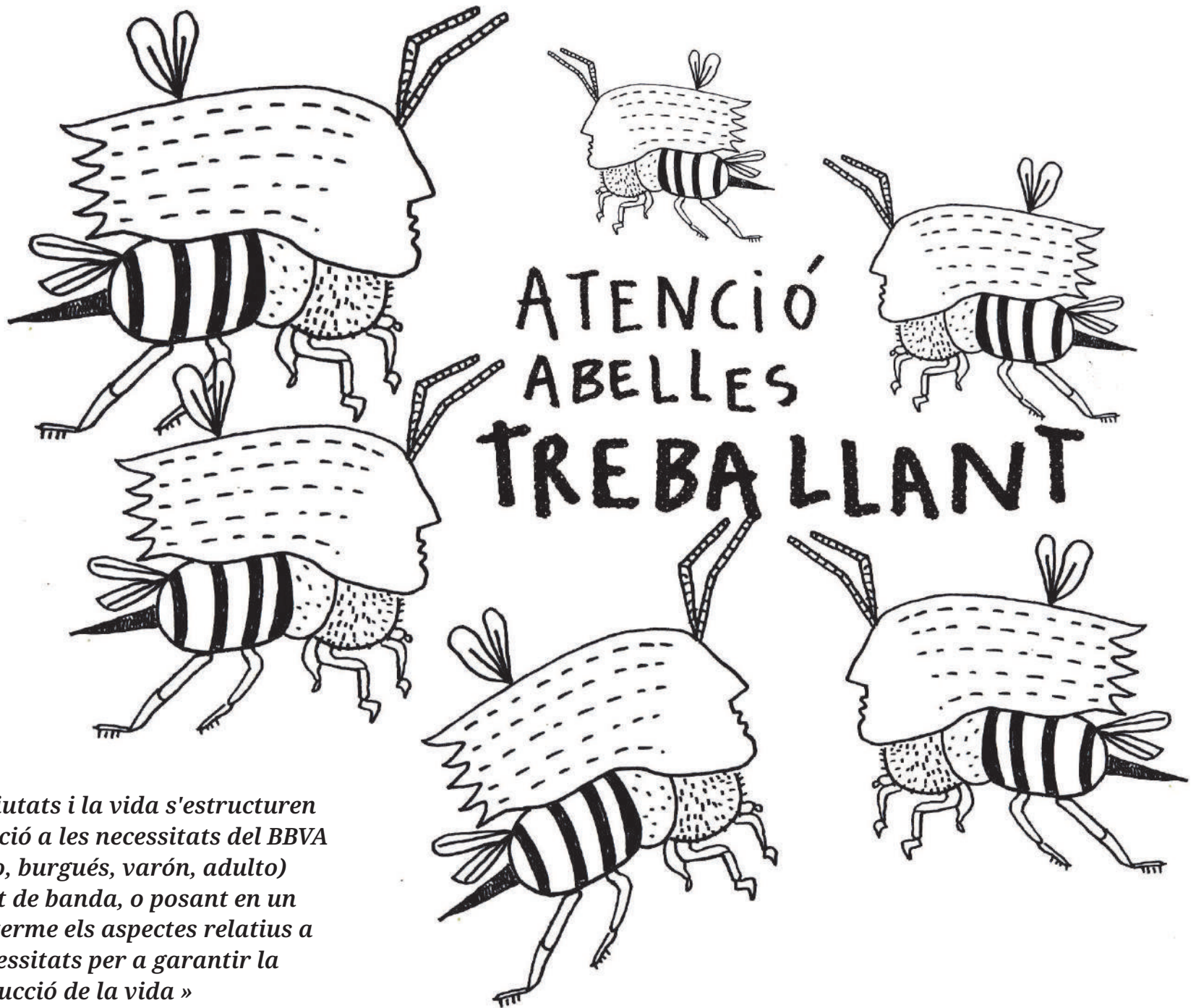
reproducció dels capitals i que tenen un essencial protagonista: el BBVA com apunta l'economista feminista Amaya Pérez Orozco: "blanco, burgués, varón, adulto". Les ciutats i la vida s'estructuren amb relació a les necessitats del BBVA deixant de banda - o posant en un segon terme - en els objectius de la planificació urbanística, els aspectes relatius a les necessitats per garantir la reproducció de la vida: espais pels infants, zones verdes, serveis escolars, esportius, sanitaris... molts d'ells situats a les perifèries, sense bones connexions i, per tant, fora del nucli del qual es considera "essencial" en l'urbanisme que respon fidelment a les necessitats del model econòmic capitalista patriarcal que s'imposa a les nostres realitats i vides. L'urbanisme feminista t'obre els ulls a veure i qüestionar les prioritats de la planificació urbanística i posa de manifest com tot el fet lligat a la reproducció de la vida, no està dins de les respostes prioritàries de l'urbanisme a les nostres ciutats i territoris. Constates la invisibilització d'aquesta dimensió que és la que en realitat sosté el sistema malgrat que el sistema la menystengui i ignori. I t'adones que les respostes que dona l'urbanisme feminista coincideixen en gran manera - i jo diria que donen més profunditat - a les propostes que es fan des de l'ecologisme amb relació a l'urbanisme pensat perquè les ciutats siguin ambientalment més habitables: que aposten per la diversitat d'usos dins dels barris i ciutats dels serveis essencials diaris i quotidians, que abracen les activitats productives i les reproductives, apostant per la proximitat, la desacceleració, l'aposta pels mitjans no motoritzats o la integració dels espais i zones verdes en l'entramat urbà i la generació d'una visió ecosistèmica de la ciutat on els arbres, nins i gent gran no es tractin com a "mobiliari urbà" sinó com a part essencial i objectiu de les polítiques de planificació urbanística. En aquest sentit, el feminisme aporta una visió imprescindible per posar les persones i la vida, al centre de la planificació exigint a més, la generació d'espais segurs per a les dones, perquè en els carrers i barris de les nostres ciutats i territoris, ens hi puguem sentir lliures i segures, no valentes. En definitiva, el feminisme aprofundeix el relat de l'ecologisme social, però no només en l'urbanisme que he posat de referència com a punt de partida i exemple, sinó

en tota la dimensió de l'ecologisme com a pensament i moviment/lluita social.

El feminisme constata la invisibilització d'allò que sosté i garanteix vertaderament la reproducció de la vida, exigeix que la mirada s'hi focalitzi i es prioritzi aquesta dimensió vital sobre què se sosté un sistema que menysté el valor de la cura de la vida i s'enfoca tan sols a la dimensió productiva, obviat qui cuida al que produeix i qui procura la reproducció de la força del treball de la que el sistema pretén disposar. És la feina de les dones, en un sistema que converteix en aliats per excel·lència el patriarcat i el capital, sotmetent la vida i allò que la sosté, als interessos de les lògiques d'acumulació que dibuixen el relat de les nostres societats actuals, amb violència, exclusió i opressió dels subjectes que no serveixen al sistema. Aquesta mirada troba paral·lelismes evidents en la instrumentalització de la natura, evidenciada des de les lluites ecologistes que denuncien la sobreexplotació dels recursos, la devastació d'ecosistemes, la destrucció de la biodiversitat i els desequilibris generats en les regles del joc ecosistèmic que permet la vida. Aquestes són les conseqüències d'un sistema econòmic que ha entès que la natura estava al servei dels interessos econòmics i de la generació de riquesa (monetària) i que no ha volgut entendre de límits ni ritmes, ni cicles de reproducció de la vida en l'ecosistema del qual en som part, no amos.

I aquí, la visió dels feminismes comunitaris, indígenes i decoloniales que tornen a dotar l'ecologisme de la profunditat necessària per entendre les injustícies globals de les pràctiques neocoloniales de sobreexplotació dels recursos dels països del sud, amb violència, desplaçament de comunitats, violacions i assassinats, especialment de lidereses indígenes; i, per entendre el vincle essencial que ens lliga i ens fa sentir part de la terra i dels béns comuns que cal custodiar per a les generacions futures, en una mirada simbiòtica, carregada de respecte i gratitud cap a allò que possibilita la vida a la biosfera. Aura Lolita Chávez va passar per Mallorca i ens va traslladar la seva cosmovisió, el lligam i vincle que senten - i que nosaltres hem perdut - amb la terra que sosté la vida, més enllà de les seves comunitats, amb una visió

« Les ciutats i la vida s'estructuren en relació a les necessitats del BBVA (blanco, burgués, varón, adulto) deixant de banda, o posant en un segon terme els aspectes relatius a les necessitats per a garantir la reproducció de la vida »

global, ecosistèmica, interconnectada i integral de la vida, i amb la mateixa fermesa denuncia i segueix denunciant les lògiques capitalistes que s'amaguen darrere els poders corporatius i les transnacionals que, amb connivència amb l'estat i els cossos militars, arrasen recursos i comunitats. Amb la mateixa força i convicció denuncia també l'aliança d'aquest capitalisme salvatge amb el patriarcat en tots els àmbits, per a sotmetre les que tenen el poder de reproducció de la vida i s'organitzen per combatre'l. D'aquí la necessitat d'habilitar programes de protecció integral feminista, des de les comunitats, en col·lectiu, i com a dones que se saben un dels enemics essencials i elements de resistència i atac a aquest sistema ecocida, patriarcal, racista i injust que maneja les lògiques globals i perverses del malentès "desenvolupament". Una mirada esclaridora que torna a carregar, des del feminisme, els arguments de l'ecologisme en defensa de la natura i la vida, des del respecte i la gratitud i des del convenciment essencial de ser part de tot allò que les nostres societats estan destruint.

Aquests han estat per mi, les visions essencials perquè la dimensió i ideologia feminista no pogués ja mai deslligar-se de la lluita ecologista. Una de les forces principals del feminisme és el fet de tenir la capacitat de qüestionar-ho tot per subvertir-ho tot: l'economia, el consum,

l'organització política, la manera d'entendre la sexualitat, els vincles, les relacions, el poder, la riquesa, la raçalitació... i des d'aquest "qüestionar-ho tot", sorgeix la deconstrucció de tot allò que se'ns ve donat i sobretot els valors socials sobre els quals assentem la nostra manera d'organitzar la vida. Des d'aquí és d'on veim amb una claredat absoluta que les arrels culturals, polítiques i econòmiques que sostenen la subordinació estructural de les dones i el menyspreu a la cultura de les cures a les societats patriarcals, i les que sostenen la sobreexplotació i devastació de la naturalesa en les societats capitalistes són les mateixes, i per

tant, les propostes per sortir-ne també necessàriament ho han de ser. És en la intersecció de totes aquestes desigualtats i opressions on l'ecologisme i el feminisme es troben per denunciar la invisibilització del vertaderament fonamental per garantir la vida, i des d'aquí qüestionar els marcs hegemònics i proposar nous ordres socials des dels quals subvertir-los i generar respostes locals i properes per sostenir vides dignes, en els àmbits propers i locals atenent sempre els impactes i les lògiques i injustícies globals que no volem seguir sostenint●

Referències i recomanacions per aprofundir més:

Lolita Chávez: *Las multinacionales no entienden que lleguemos a dar la vida por defender el derecho a existir de la tierra.*

Entrevista. elsaltodiario.com

Yayo Herrero. *Miradas ecofeministas para transitar a un mundo justo y sostenible.*
avlaflor.org/wp-content/uploads/2016/12/09_YayoHerrero.pdf

Yayo Herrero. *No se puede hablar de ecologismo ni de feminismo sin hablar de lucha de clases*
mundoobrero.es/pl.php?id=8386

Feminismo en tiempos de emergencia climática: ¿todas deberíamos ser ecofeministas?
climatica.lamarea.com/feminismo-en-tiempos-de-emergencia-climatica-todas-deberiamos-ser-ecofeministas/

Propuestas ecofeministas para un sistema cargado de deudas
revistaeconomiacritica.org/sites/default/files/revistas/n13/2_REC13_Articulo_Y_Herrero.pdf

| No passar pel cercol, esdevenir ingovernables. Fotografia: Àngels Beltran, Instagram: marisolmarisombra.

Esdevenir ingovernables

Una lectura de Michel Foucault

Text: **Xisca Homar**
@XiscaHomar

Michel Foucault era poc amic de les classificacions, renegava de ser filòsof i encara més de ser historiador. Però potser hi ha una etiqueta que hagués acceptat de bon gust i és la d'“intel·lectual específic”. La tasca d'aquest intel·lectual implica la modificació no tan sols del present –lluitant per canviar les relacions de poder, allà on aquestes menysten la vida– sinó d'un mateix. L'ètica d'aquest tipus d'intel·lectual, segons Foucault, passa per una voluntat ferma de deixar de ser qui som, de perdre el rostre. La resistència és una batalla incansable contra allò que hem arribat a ser i, al mateix temps, una lluita per l'experiència aquí i ara, contra la manera que té el poder de capturar-la.

Foucault insisteix en desvelar fins quin punt resulta intolerable ser els que som, en aquest present nostre. Perquè allò que som és produït per l'entramat de relacions de saber i poder. Per això defensa que el principal interès de la vida i

del treball és permetre'ns arribar a ser algú diferent de qui érem al principi. Podem llegir les darreres paraules que va pronunciar en el *Collège de França*, que són les darreres paraules que va dir en públic poc abans de morir, com un crit de guerra “Només hi pot haver veritat en la forma de l'altre món i de la vida altra”.

I per tal d'obrir la possibilitat d'un altre món i d'una vida altra, és necessari haver desplegat una ontologia del que som ara. És necessària una acurada anàlisi històrica del present, per assenyalar el caràcter d'invent dels grans esdeveniments, de tots els esdeveniments que ens configuren. Aquesta ontologia del present depèn d'una opció prèvia, una opció que creua tota l'obra foucaultiana sota diferents rostres: pensar

d'una altra manera, experimentar la transgressió, no voler ser governat. Es tracta en tots els casos de prendre part per la resistència. Assenyalar que som més recents del que pensem, que les nostres certeses són producte d'un atzar, és obrir la porta a un treball possible sobre nosaltres mateixos, un treball de transformació que Foucault anomena “la impaciència per la llibertat”.

El projecte d'escriure la història del present és uns dels fils que creua l'obra foucaultiana sencera, però trobem la seva definició i el seu abast explícitament formulats a finals dels anys setanta, quan Foucault es vol hereu d'un filòsof que podríem imaginar als antípodes de qualsevol transgressió: Immanuel Kant. En el segle

XVIII, un diari alemany, publicà la resposta de Kant a la pregunta *Què és la il·lustració?* I, segons Foucault, quan Kant respon a aquesta pregunta, d'una banda inaugura determinada manera de reflexionar sobre el present i de l'altra posa sobre la taula la qüestió de la crítica i de la seva funció possible.

Com definirà Kant la crítica en relació a la il·lustració? Ens dirà que per tal de poder fer un ús lliure de la pròpia raó, sense sotmetre'ns a cap autoritat, és necessària la crítica. Segons Kant, el coratge de pensar per un mateix, invocat per la il·lustració, ha de partir d'un treball previ: el d'establir els límits del propi coneixement. Així doncs, la crítica quedaria reduïda a l'establiment dels límits d'allò possible, d'allò experimentable i d'allò cognoscible; en canvi la il·lustració tendria un caràcter emancipador que prové de l'íntim lligam entre la pròpia vida i el pensament amb el present, i que ressona en el famós *Sapere aude*.

Foucault assenyala que aquest desfasament entre *il·lustració* i crítica ha fundat les dues grans tradicions crítiques que divideixen la filosofia moderna. D'una banda, la crítica entesa com l'encalç de les condicions de possibilitat d'un coneixement vertader. De l'altra, la crítica que s'interroga sobre l'actualitat, sobre el camp d'experiències possibles, la que es desplega en una ontologia del present o ontologia de nosaltres mateixos. El camí més transitat per la filosofia moderna és el primer, Foucault, en canvi, pren partit pel segon. En lloc de plantejar el problema pel caire del coneixement, s'apropa a la qüestió de la crítica pel cantó del poder.

Segons Foucault, l'actitud crítica emparenta amb el coratge il·lustrat i naix lligada a un problema de govern de la vida, que trobem formulat per primer cop a la pastoral cristiana. Amb la pastoral apareix quelcom que era totalment aliè a l'antiguitat: cada individu, independentment de la seva edat o del seu estatus, i de cap a cap de la seva vida, ha de ser governat i s'ha de deixar governar (cap a la salvació) per algú a qui està lligat per una relació d'obediència.

Amb el desenvolupament del poder pastoral, la pregunta de com governar passà a ser una de les qüestions fonamentals i, paral·lelament a la qüestió del govern, veiem aparèixer també la preocupació per no ser governats d'aquesta manera. Front a la direcció de consciència, front a les pràctiques de govern, s'alçà allò que Foucault anomena actitud crítica. Així doncs, governar els homes i dones significava conduir-los a la salvació mitjançant una tècnica de conducció detallada, que implicava tot un joc de saber sobre l'individu. Però aquest govern va provocar l'aparició d'una actitud que el refusava, una actitud rebel.

Es tracta d'un "no voler ser governat de determinada manera" que s'expressa mitjançant una actitud que s'oposa al poder, i romp amb l'espiral cega de l'obediència. L'actitud crítica és una actitud de des-govern, d'insubmissió a certa manera de viure. Aquesta actitud crítica, profundament lligada al present, és diferent a cada època i sempre es situa enfront de l'actitud d'obediència. Foucault no està apel·lant a un anar-

quisme fonamental, que seria una mena de llibertat originària que refusaria qualsevol procés de govern. L'actitud crítica naix oposada a una sèrie de pràctiques de govern i, per tant, desenvolupa un art de la insubmissió arrelat en un conjunt d'interrogacions al voltant de l'exercici concret del poder.

Foucault assenyala que podríem situar la revolta a la base de l'actitud crítica i apunta que una de les primeres gran revoltes d'Occident ha estat la mística. Aquests focus de resistència a l'autoritat de les Escripures, a la mediació del pastor, s'han desenvolupat tant en els convents com a l'exterior. Aquestes experiències, aquests moviments de l'espiritualitat, han servit de vocabulari, de maneres de ser, de suports, per a les lluites posteriors: lluites econòmiques, populars, de classes (en termes marxistes). Doncs bé, segons Foucault la matriu de l'actitud crítica en el món occidental s'ha de cercar a l'Edat Mitjana i es vincula amb el coratge il·lustrat, ja que suposa una sortida de la minoria d'edat, una sortida de l'obediència que passa per la conquesta de la des-subjecció. L'actitud crítica posa en qüestió l'exercici del poder, evidenciant els mètodes de govern que aquests exercicis impliquen.

Hi ha un moment cabdal de la Història de Mallorca que exemplifica aquesta actitud crítica. Un capítol sovint silenciats i a vegades difícil de rellegir, perquè ens ha arribat documentat només pel costat dels repressors i sembla esborrat també de la memòria col·lectiva. Es tracta de la revolta que esclatà a Mallorca (i a València) l'any 1519, l'aixecament de les Germanies. Fou una revolta social contra la corrupció de l'aristocràcia, una revolta contra unes condicions de vida miserables, contra una forma de govern que asfixiava l'economia i la vida mallorquines. És a dir, s'escampà per tota l'illa de Mallorca una actitud d'insubmissió a determinada forma de govern. L'episodi de les Germanies fa ressonar amb força els noms de Joan Crespi, Joanot Colom o fins i tot el de Pau Casesnoves, però hi ha tota una constel·lació de dones que van fer possible la revolta i que poc a poc el treball històric ha tret a la llum. Treure del silenci aquest episodi de revolta, en què una multitud va esdevenir per un moment ingovernable, és prendre part per la resistència. La genealogia dels vençuts esdevé per si mateixa crítica.

En el nostre present trobem una actualització d'aquesta manera d'entendre la crítica en la veu de Marina Garcés. En el seu llibre 'Una nova il·lustració radical', Garcés proposa reactivar la il·lustració, entesa com una actitud que hem de posar en pràctica en el nostre present per sortir d'aquest estat de credulitat voluntària que patim. Garcés apunta que cal diferenciar l'aposta radicalment crítica, que suposa la il·lustració, del projecte de modernització que, amb l'expansió del capitalisme a través del colonialisme, ha dominat el món els darrers tres segles. Garcés contraposa ambdues coses: d'una banda l'actitud il·lustrada i de l'altra el projecte de modernització, que cal criticar i combatre perquè posa en risc el nostre present, la nostra possibilitat de viure en comú.

De la mateixa manera que Foucault, Garcés entén la il·lustració com una actitud, com un coratge que lluita per desfer els dogmes de la credulitat i per neutralitzar els seus efectes de dominació. La crítica és l'"examen necessari de la paraula dels altres i, sobretot, del pensament propi". La il·lustració radical és un exercici de llibertat que sotmet qualsevol saber i qualsevol certesa a examen. L'única manera que tenim de combatre la credulitat és la crítica, un combat del pensament contra els sabers establerts i els efectes de poder que se'n deriven.

Per ambdós autors, aquest moviment il·lustrat que va tenir lloc durant els segles XVII i XVIII no és un projecte que travessa la modernitat europea, sinó una actitud de rebuig a l'autoritarisme en totes les seves formes, una actitud d'insubordinació que qüestiona determinades formes de govern. Una actitud que, com assenyala Foucault, és necessari reformular i reactivar. De la mateixa manera, Marina Garcés rellegeix la il·lustració deslligant-la del seu moment històric, deslligant-la de la cultura europea, i la reivindica com una actitud de resistència que ha de ser represa en el present.

Un present en crisi, un present que ens força a perseguir "Un altre món i una vida altra". Però aquesta persecució ha de conjugar-se sempre amb la consigna foucaultiana dels anys setanta "No us enamoreu del Poder". Que la vida esdevingui un camp de batalla permanent. Que trobem les maneres d'esdevenir ingovernables●

No vagis dòcilment fins a la teva nit.

Rebel·lat, sí, rebel·lat: que no mori la llum.

Quan semblava que el món tenia permís per a prendre's un lleuger respir de la COVID-19 –havien quedat lluny els dos mesos de confinament, feia calor, els dies eren llargs i la temporada curta–, l'agost de 2020 l'OMS llança una pregunta que ens acompanya fins al dia d'avui:

“Necessitau realment sortir de festa?”

No va haver-hi dubte a qui anava dirigida la interrogació i, tot i tenir absoluta consciència de la importància de les mesures sanitàries, cal reflexionar entorn de la necessitat primigènia dels rituals festius, independentment del rang d'edat de qui els perpetua. S'obre així una simbòlica –i què encertat i punyeter és aquest símil– àrea recreativa que convida a debatre quines són les possibles implicacions socials del que denominam *La Festa*, possiblement més importants que les que se li atribueixen. No obstant això, no han estat molts els articles publicats que explorin, ja no sols les conseqüències econòmiques del tancament de l'oci nocturn i la prohibició de la festivitat, sinó també la seva articulació amb els impactes socials en el desenvolupament individual i col·lectiu de les persones.

Sortir de marxa, fer uns beures o ballar fins a afartarse'n forma part de la història del món. L'antropologia ha desenvolupat àmpliament la idea de festa com a ritual, com a acció social simbòlica d'una comunitat que genera pertinença i possibilita, en paraules de Borobio, “un temps propi fora del temps social”. Els exemples històrics són molts: des dels cultes a la Gran Deessa i al Déu Cornut en societats del Mediterrani i d'Àsia Menor; passant per rituals xamànics que implicaven l'ús d'ungüents al·lucinògens, buscant experimentar l'extra-corporeïtat; a la Festa dels Bojos. Fins al punt que l'any 1518 es va dur a terme, a Estrasburg, una enigmàtica “Epidèmia de ball”. En totes aquestes celebracions, s'entremesclaven el sexe, la transformació, la disfressa (és a dir, allò performatiu de un altre jo) i el ball. Des del punt de vista sociològic, aquest ritual és concebut com un esdeveniment que no sempre encaixaria en els mot-

L'epidèmia sense ball

Text: Isa Nadal, Ana i Manu Sainz

Il·lustració: Anapurna @anapurna_

lles i jerarquies del nostre sistema de producció en termes de mercat. A tal punt, que el ball és o ha estat regularitzat i fins i tot il·legalitzat en diversos països, alguns dels quals poden resultar sorprenents. És el cas de Suècia, on va estar prohibit ballar en els bars fins a 2016 per considerar que podia desencadenar caos i desordre social; o del Japó, on es va aixecar, el mateix any, la llei que prohibia entregar-se a la dansa a partir de mitjanit. I és que divertir-se no és productiu, excepte a Brussel·les, on els bars paguen una taxa de 40 cèntims per ballant, perquè del contrari, es ballaria al marge de la llei.

Quan ballam, quan festejam, quan ens emborratxam o ens drogam, sortim temporalment de l'engranatge. Així, l'entorn festiu és susceptible d'originar cert malestar perquè construeix un espai de transgressió de l'ordre quotidià. És en aquest espai en

el qual es rompen els esquemes rutinaris del que és laboral i on té cabuda la possibilitat d'esdevenir lliures (o si més no, creure-ho; no hauríem de subestimar el poder de la fe i la creença).

Estudiar la festa com a ritual requereix tenir en compte l'àmplia complexitat i diversitat que la conforma, des de les revetlles dels pobles fins a les discoteques i els *after*s on mai surt el sol; passant pels bars de copes, les sales de concerts, les botellades i els festivals, conformant un vast ventall de variables, subjectes i tradicions que hi entren en joc.

És a la dimensió festiva on se'ns permet crear vincles amb qui se'ns assembla, encara que la nostra única similitud sigui l'amor pel ball, la música o les drogues, i on una part fonamental de la nostra identitat es construeix: el nostre tant per cent que obeeix a la creativitat i l'hedonisme, que busca satisfer la necessitat de dopamina i serotonina i que anhela encaixar en un lloc construït conjuntament per persones que comparteixen cultura, problemàtiques, gustos, preferències, alegries, dolors i tristeses. És en la trobada entre iguals on sentim que allò que

ens identifica troba el seu grup de pertinença, on es passa del "jo" al "nosaltres" i on, conseqüentment, s'adquireix capacitat d'agència col·lectiva. Seguint a Maffesoli, l'ensomni col·lectiu és una eina de mobilització contra l'instituit, contra la coerció exercida per la racionalitat productiva. Desvincular la festa del seu simbolisme és negar una part important de la nostra socialització: necessitam trobades recreatives i disteses perquè és en el moment de trobar-se quan emergeixen els llocs on tenen cabuda la creativitat i les idees, els moviments col·lectius –no sols de la lluita comuna sorgeix la unió–, les amistats i els amors, i també el poder entès com a força natural. Qui no s'ha sentit forta i poderosa en dansar al mateix compàs que una massa de centenars, milers de persones? Qui no s'ha sentit mareja, ona, corrent, oceà? Qui sí que ho ha

experimentat sap la implacable força que es genera a través de compartir aquest estat de trànsit, encara que això signifiqui – simplement? – un ensomni col·lectiu.

Sense perdre de vista l'escenari, com menys es contem-

plin les implicacions de les mesures sobre l'oci i la festa, més costarà recuperar els drets aconseguits – la lluita dels quals ha estat també forjada en espais d'oci per dones, mariques, bollerers, adolescents, persones no binàries, punks, ravers, bakales... totes valentes. El veto a les discoteques, els bars, els clubs, els antres i el tancament nocturn generalitzat, ha servit de palanca per a la demonització de la joventut i per justificar esquitxar-se les responsabilitats de damunt amb escàs pudor, quan en realitat no és el jovent qui monopolitza la festa. Aquest ritual, aquest espai de socialització diferent, és també necessari per a altres col·lectius i individus, des de *millennials* fins a persones majors que troben en la revetlla del seu poble o en la tarda de ball durant el seu viatge amb l'IMSERSO un refugi, una fuita. Mentre la població infantil sí ha estat objecte de debat, les necessitats de la juvenil –que no únicament

« Si el festiu ens dota de sentit i ens permet recrear-nos, si es tracta de l'espai on tenen lloc els processos de (des)identificació comunitària i ciutadana, és essencial que sigui una festa sense invitació: una festa radicalment pública i a la qual hi capiguem totes »

adolescent– han estat passades per alt; la possibilitat de confrontació amb – i alhora – *de camí cap* al món adult a través dels espais festius, els ha estat arrabassada i s'ha substituït per l'estigma de la irresponsabilitat i de l'egoisme.

Així, amb un bagatge històric que ha tendit a conflictivitzar el festiu com incívic, abordar la controvèrsia suscitada per la recent prohibició del festeig i la clausura de les seves regents en nom de la salut pública, ens dirigeix novament cap al debat sobre l'espai públic i quin és el lloc que ens pertany en aquest. Hem viscut la pèrdua progressiva al llarg dels anys del nostre dret a habitar-lo, protagonitzada per la creixent gestió privada, la generalització de l'ús del cotxe, l'extensió dels dispositius de seguretat i vigilància i la gentrificació dels barris. En tal descripció de l'escenari quedem relegades les persones de veu fluixeta. On ens trobem, quan no obre el bar, si també ens han tancat el carrer? L'espai públic també és un lloc de trobada i de festa. Aquesta, com assenyala l'antropòleg Adrià Pujol Cruells, resulta ser l'instrument que ens dona la possibilitat de reclamar el seu ús, com ho van fer les persones de *Reclaim the Streets* quan van alçar el puny plantant-se a la M11 de Londres, allà pels noranta, sense saber molt bé on començava l'activisme i acabava la rave i viceversa. En la mateixa línia, Fran Quiroga advoca, en la seva publicació-dispositiu *La fiesta, lo raro y el espacio público* per pensar la festa com l'exercici del dret a fer ciutat, a teixir aliances i a crear altres imaginaris. Si el festiu ens dota de sentit i ens permet recrear-nos, si es tracta de l'espai on tenen lloc els processos de (des)identificació comunitària i ciutadana, és essencial que sigui una festa sense invitació: una festa radicalment pública i en la qual capiguem totes.

Llavors, quin és el futur de la Festa? Resulta desconsiderada la possibi-

litat de recuperar els espais públics per a acollir-la, ara que el declivi de l'oci nocturn sembla haver assolit el seu zenit? És tal vegada el temps més necessari per a reivindicar la importància ritual del ball? En un moment en què les relacions socials han passat a desenvolupar-se i mantenir-se en gran manera a través de les pantalles i en què tocar-se, aferrar-se o llepar-se no és una opció; on lligar no necessita ja cap antre acollidor i amb prou forces podem recordar el que és dansar amb l'altre –amb la comunitat–, aquestes preguntes romanen retòriques, ja que cap resposta satisfarà a tothom. Sortir de festa representa un privilegi, però així i tot, la necessitat de dispersió i celebració és quelcom innegable, inherent a l'ésser humà i present en totes les etapes de la seva vida. La Festa és un vehicle per a alleujar les tensions de la quotidianitat, que ens ajuda a autoidentificar-nos i a reconèixer-nos mútuament en un mateix lloc. La Festa és política, i és també emancipadora i alliberadora. Vetar-la és privar de la possibilitat de crear i de creure's col·lectiu, d'unir-nos i enfortir-nos, de prendre consciència de la potencialitat dels nostres cossos en moviment; és arrabassar *"esdevenir com a espasme, com a emoció"* que ens permet l'entorn festiu. Som humans i necessitam espais màgics, catàrtics, ensomniats, que es trobin fora de la realitat™ per a poder desenvolupar-nos plenament. Tot plegat, és una qüestió difícil d'abordar i si bé ara pot no ser el millor moment per a la festa, la pregunta, finalment, no és si realment la necessitam, sinó més bé com tenir en compte la seva dimensió socioantropològica i si, quan puguem tornar a ella, tindrem capacitat d'interferir, com a ciutadania, en les convencions de l'espai públic i reclamar el que necessitam per a dansar i festejar en aquest Estat de Festa disruptiu●

Lectures sobre les Germanies

La veu de la revolta. Sermonadors i profetes a les germanies de Mallorca (1521-1523)

Margalida Bernat i Jaume Serra
Lleonard Muntaner, 2008

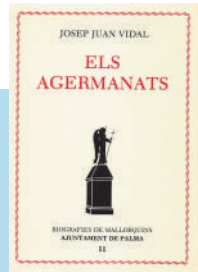
Margalida Bernat i Jaume Serra amb aquest llibre fan una aportació prou interessant del que fou la germania a Mallorca i la vinculen a un context més ampli de crisi social que vivia Europa durant la primera meitat del segle XVI.

Els Agermanats

Josep Juan Vidal
Ajuntament de Palma, 1985

Aquest llibre és un clàssic sobre les germanies i els seus protagonistes. En el llibre s'hi resumeix de manera senzilla l'origen del conflicte, els successos més importants i també la gran repressió posterior.

Contra lo mal govern. Poder i revolta a la Mallorca dels segles XIV-XVI

Jordi Maíz
Calumnia i Ateneu Lo Tort, 2017

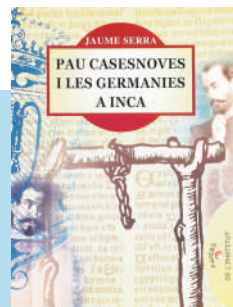
Jordi Maíz fa una mirada llarga sobre la història de les revoltes mallorquines a l'època medieval i els seus punts en comú. En primer lloc explica l'assalt al call jueu de Palma el 1391. Després conta la Revolta Forana de 1450 i per últim fa incís sobre les germanies.

Pau Casesnoves i les Germanies a Inca

Jaume Serra
Documenta Balear, 2001

Tothom coneix els noms de Joanot Colom o de Joan Crespí, els dos líders agermanats. Però de dirigents agermanats n'hi hagué molts més, com fou en Pau Casesnoves. Casesnoves era un cirurgià inquer que va tenir un paper molt destacat i que fou executat el 1521 com a traïdor.

Les revoltes populars a Mallorca

Guillem Morro
Lleonard Muntaner, 2020

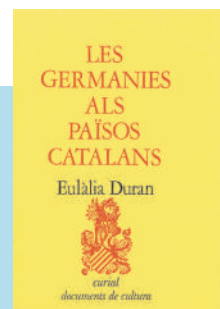
El llibre tracta les tres grans revoltes medievals a Mallorca: l'assalt al call de 1391, la revolta que protagonitzà la part forana contra la ciutat el 1450 i la germania de 1521, que va ser l'última gran revolta fins al segle XIX.

Les germanies als Països Catalans

Eulàlia Duran
Curial, 1982

Aquest va ser el primer gran estudi que intentà fer una mirada sobre les germanies més enllà del territori concret. Eulàlia Duran va fer un treball en el que posa en relació les germanies mallorquina, valenciana i l'intent català.

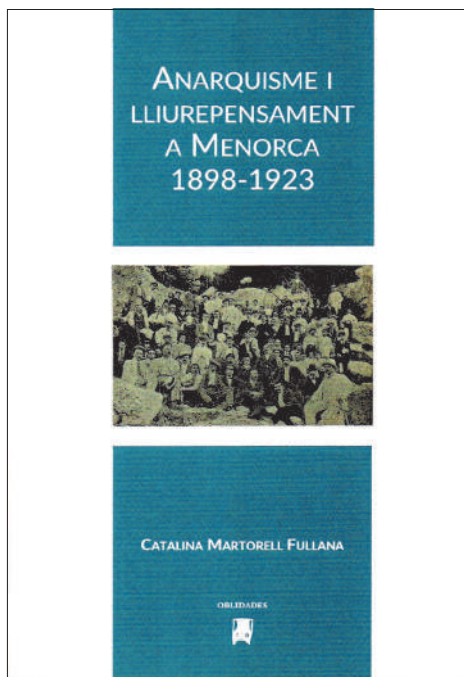
Temps de prodigis. Novella de les germanies a Mallorca

Sebastià Manresa
El Gall Editor, 2012

Sebastià Manresa va agafar un dels conflictes socials més interessants de la història i en va fer una novella històrica. El protagonista de la història és un felanitxer que es veu enmig de la germania i els successos del rafal Garcés on hi va haver una de les batalles més importants.

Anarquisme i lliurepensament a Menorca 1898-1923

Catalina Martorell Fullana
Calumnia, 2020, 164 pàgines

L'anarquisme i el lliurepensament tingueren una importància molt gran en el si del moviment obrer i de les classes populars menorquines les primeres dècades del segle XX. Però fins avui aquests corrents de pensament gairebé no havien estat estudiats i restaven a l'ombra. Per això aquesta investigació de na Catalina Martorell era imprescindible. El llibre fa un repàs a les vessants més importants del moviment llibertari menorquí. Així, se centre en l'organització obrera i en l'anarcosindicalisme, però també en la cultura que els i les

anarquistes arribaren a construir en torn als seus diaris, les seves publicacions i, en especial, les seves escoles inspirades en l'Escola Moderna de Ferrer i Guàrdia. També és molt interessant veure a través d'aquestes pàgines els forts vincles de l'anarquisme menorquí amb el català i la influència que tingueren molts dels més destacats lliurepensadors catalans en els obrers menorquins. Un llibre imprescindible per recuperar una part cabdal de la nostra història.

Las cárceles y su influencia moral sobre los presos

Piotr Kropotkin
Editorial Euleuterio i Calumnia,
2021, 55 pàgines

Aquest 2021 es compleixen 100 anys de la mort de Piotr Kropotkin. Kropotkin segurament va ser el pensador anarquista més influent dins el món llibertari espanyol i, molt probablement, també a nivell global. Les seves idees varen córrer com la pólvora entre els revolucionaris d'arreu i els seus escrits es varen reeditar milers de cops. Per aquests motius és perquè les editorials Euleuterio i Calumnia s'han unit i durant aquest any reeditaran una part important de la seva obra en una col·lecció. El primer volum que han triat és *Las cár-*

celes y su influencia moral sobre los presos. L'original va ser una xerrada que l'autor va fer el 1877 a París. Com es pot deduir pel títol, el llibre gira en torn a les presons. Kropotkin, amb un llenguatge senzill i amb uns arguments molt actuals, explica com les presons –també la justícia– no són més que una pota més de l'opressió contra les persones, que se suma al sistema econòmic i a l'estat. Un llibre per llegir i reflexionar. No us deixarà indiferents.

1984. La novela gráfica

Adaptació i il·lustració de Fido Nesti
Debolsillo, 2020, 220 pàgines

Aquesta distòpia va ser escrita per George Orwell el 1949, just després de la Segona Guerra Mundial i amb la consolidació dels dos mons, el capitalista i el comunista. Orwell tenia una àmplia militància marxista i, fins i tot, participà de la revolució social de Barcelona de 1936 i 1937. El seu coneixement dels totalitarismes el va portar a escriure el que segurament és la seva obra més reconeguda: *1984*. Més de 80 anys després Fido Nesti l'ha adaptada i n'ha fet una novel·la gràfica. La història conta la vi-

da a un distòpic i futurista (tot i que està ambientada el 1984) món on l'estat, el Gran Germà, ho controla tot de la vida dels seus habitants. Però hi ha una persona que decideix replantejar-se la veritat del sistema que els governa i els sotmet. La novel·la gràfica és una adaptació fidedigna del llibre original. Però, a més, és preciosa. Tant si no heu llegit l'original com si ho heu fet i voleu tornar a gaudir d'aquesta història, aquest llibre val molt la pena.

D'aquelles arrels,

Repàs de la trajectòria del nostre col·lectiu

Ja fa nou anys que el Col·lectiu Arrels vam fer la nostra presentació en societat a la Sala Sacma de Manacor.

La creació d'aquest, en certa manera, es va anar forjant a la calor del "moviment" 15-M i les diferents acampades que van sorgir en moltes ciutats i pobles de l'estat espanyol, inclòs Manacor. És en aquesta on ens vam conèixer el grup de persones que mesos després crearia Arrels.

Primeres passes

El 2011 i el 2012 van ser anys de moltes mobilitzacions, i és des d'aquest brou de cultiu d'on sorgeix el col·lectiu Arrels. Ple d'energia i il·lusió, barreja de joves amb moltes ganes d'aprendre juntament amb gent amb més experiència dins l'anarquisme. Just després de la seva creació ja es participa de manera activa en la creació de la Coordinadora Llibertària, la Fira del Llibre i el monogràfic Tot inclòs.

Ens vam adonar llavors que molts dels projectes que es movien a Palma tenien integrants dels pobles, però l'activitat es centrava sobretot a Ciutat. D'aquí sorgeix la necessitat de revertir aquesta situació perquè en els pobles hi hagués una major incidència política.

Sent així, ens dirigim i centrem a Manacor. Això passava per tenir més contacte amb la resta de col·lectius de la vila, a més de trobar-nos amb la dificultat de tenir un pensament rupturista i transformador en un entorn on hi ha una tradició més conservadora.

Es realitzen multitud d'activitats, esdeveniments i campanyes fent ús d'espais que ja existien com la Sala Sacma, Centre Cultural de Porto Cristo, Sala Sputnik, etc. Sempre amb una mateixa finalitat, l'aprenentatge i difusió del pensament anarquista, i convidant a projectes que ens mostraran com havien passat del pen-

sament a l'acció creant alternatives i mostrant-nos experiències de vida que ens van servir com a exemples (experiències cooperativistes, investigació i història anarquista i del moviment obrer...)

« Volíem un punt de trobada per crear un teixit social dins de Manacor, d'aprenentatge, contrainformació... »

Posada en marxa d'un espai autogestionat

Després d'anys veient el panorama de Manacor, vam pensar que era imprescindible tenir un espai propi, sabent també la dificultat que suposaria mantenir-lo. Així, van començar les reunions amb Endavant per perfilar un espai comú.

Per què un Ateneu? Històricament temples de la classe treballadora, volíem un punt de trobada per crear un teixit social dins de Manacor, d'aprenentatge, contrainformació ... A més del romanticisme amb què pot comptar, entenem Ateneu com a cultura de la classe treballadora.

La nostra idea era mantenir un espai en el temps, pel que considerarem, en un entorn com el de Manacor, que el lloguer seria la forma que fos més durador, i és per això pel que descartem la idea d'Okupació, la qual havia estat la nostra primera opció. És així com al 12 març de 2016 s'inaugura l'Ateneu Lo Tort.

Arrels durant el primer any va tenir una activitat frenètica. Se segueix amb la dinàmica dels esdeveniments, que s'havia paralitzat durant la posada en marxa de l'Ateneu. Ja amb l'espai es dona com a finalitzada la nostra etapa d'autoformació i es comença a mirar més enllà.

Probablement l'activitat que es va fer amb més freqüència va ser la presentació de llibres, com abans, però enfocats més cap a la difusió, a provocar el debat. Amb gran varietat temàtica i acollint autors reconeguts localment i estatal. Fins i tot vam arribar a organitzar en unes quantes ocasions la nostra pròpia part de la Fira del Llibre Anarquista de Mallorca i jornades com l'Octubre Llibertari i l'Abril Feminista.

Però tot això es va fer amb la intenció de propiciar un canvi de consciència que es traduís en els actes. Amb això es van provar diverses iniciatives per mostrar formes diferents d'organitzar la vida quotidiana. La que va tenir més èxit va ser la cooperativa de consum a l'Ateneu. Hi va haver altres iniciatives amb resultats més agredolços, com l'espai infantil o el mercat gratis.

Amb el temps, però, la pròpia dinàmica de gestió de l'Ateneu ha portat a la inactivitat del col·lectiu Arrels ja que les forces s'han enfocat en el compromís amb l'espai.

Durant aquesta etapa hi ha, a més, una renovació gairebé total en els integrants del col·lectiu. Probablement un element diferencial de la resta de moviments socials i polítics de Mallorca, ja que el seu problema més freqüent

COL·LECTIU
ARRELS

aquests fruits

Text: **Col·lectiu Arrels** tw: **CollectiuArrels**

ha estat tradicionalment la manca de relleu en la militància, que fa que s'acabin desintegrant.

I amb tot això es va arribar a la tardor de 2018, uns pocs mesos que van canviar la dinàmica del col·lectiu. Després de l'èxit en els actes organitzats ens vam proposar organitzar una altra edició de l'Octubre Llibertari. No obstant això, per problemes de comunicació interna, es va acabar assumint unes despeses que superaven de molt les capacitats d'auto-finançament que s'havien tingut fins al moment. Es va haver de demanar diners prestats, però el deute continua i ens ha tingut en certa mesura fermats.

A això se li va afegir que poc després la propietat del local on teníem l'Ateneu ens va comunicar que pretenien pujar-nos el lloguer. Ja amb el preu vigent ens costava pagar el lloguer. Els actes d'Arrels duïen gent, i es van fer diversos dinars a l'Ateneu amb èxit. Però la falta d'un públic més freqüent deixava pocs ingressos segurs.

Per sort aquesta última part es va arreglar a finals d'any. Vam trobar un nou local, amb una baixada important del lloguer.

Local nou, vida nova?

El nou local havia estat molt de temps sense usar i va requerir 3 mesos de dur treball per condicionar-lo. Durant aquest temps no es va fer cap acte ni com a ateneu ni com a col·lectiu.

A més, el nou local és més petit i està situat en un carreró cèntric, el que ens ha portat complicacions per organitzar actes de més envergadura. Espais com l'infantil s'han hagut d'eliminar.

Tots aquests canvis no han influït en el funcionament de l'Ateneu. Seguim sent Endavant i Arrels, amb alguna individualitat més, procurant que el local es mantingui, sense aconseguir estendre la influència més enllà dels propers i els convençuts.

La fi d'Arrels es va diluir conscientment a l'Ateneu el Tort amb el convenciment que unides podríem fer que un missatge anticapitalista arribés a més capes de la societat manacorina. El teixit associatiu que

es pretenia crear no està avançant, malgrat diversos intents no només interns. Així doncs, portem des que es va inaugurar el nou local repensant el funcionament de l'ateneu i els seus objectius sense gaire èxit.

Ara, amb l'arribada de la COVID aquest hivern, ha quedat palesa una problemàtica dels pobles que dificulta l'avanç de les nostres idees. Els membres del Col·lectiu Arrels es van involucrar activament en la iniciativa de Suport Mutu que va sorgir durant el confinament, i no obstant això es va veure que fins i tot en temps de necessitat com aquest, la gent va confiar en les institucions per resoldre els problemes. Qualsevol problema que anés més enllà de menjar ocasional va ser derivat sense dubtar a l'ajuntament. Això ja ho havíem vist en els moviments socials de Manacor des de molt abans del sorgiment del virus.

A més, l'estat d'alarma ha revitalitzat l'ímpetu policial que el sistema ens inculca des de petits. La paranoia i la por ens tornen a distanciar, en lloc d'unir-nos la necessitat i la solidaritat. Tot això propiciat per la ignorància que sempre ha interessat que tinguéssim la classe treballadora, i la dependència econòmica d'agents externs, que no estan sota el nostre control. La prioritat de les autoritats ha estat sempre recuperar l'aparença de normalitat perquè puguin tornar els turistes i tornar així a l'esclavitud normal de les illes, amb la qual molts mallorquins semblen satisfets.

Ens falten referents d'autoorganització i el fet que en lloc d'ajuntar-nos amb les nostres veïnes intentem tirar endavant aquest local no ha contribuït a la creació de referents. En el seu lloc ha sorgit un intent d'avantguarda que mai ha arribat a calar en la societat manacorina.

Però tot aquestes condicions ja les coneixien fins i tot els fundadors del propi col·lectiu fa gairebé una dècada i el flux dels esdeveniments no ha fet més que mostrar-nos que necessitem centrar-nos en la nostra fi principal, la difusió de la pensada anarquista. I cal seguir buscant les maneres, siguin de paraula o per fets, de fer-ho.

« El flux dels esdeveniments no ha fet més que mostrar-nos que necessitem centrar-nos en el nostre principal fi, la difusió de la pensada anarquista »

Projectes que
col·laboren
amb aquesta
publicació

Contacta si vols contribuir

ELS OBLIDATS

info@elsoblidats.org
elsoblidats.org

CALUMNIA

info@calumnia-edicions.net
calumnia-edicions.net

edicionsdeldesproposit@gmail.com
edicionsdeldesproposit.cat

**COL·LECTIU
ARRELS**

collectiuarrels@riseup.net
collectiuarrels.wordpress.com

L'ELÈCTRICA
ATENEU POPULAR

hola@electrica.cat
electrica.cat

**ateneu llibertari
estel negre**

estelnegre@gmail.com
estelnegre.baleareweb.net

BLATDELPLA
IMPRESSORS

TOT INGLÒS

totinclos@subvertising.org
@totinclosmallorca

**rebel·lió
o extinció**
MALLORCA

xrmallorca@protonmail.com
Xrmallorca en facebook, inst o twitter

csp@cgt-balears.org
cgthbalears.org

jjll_mallorca@autistici.org
joventutslibertariesmallorca.
noblogs.org

cnt-palma@cnt.es
palma.cnt.es

SABIXICLETA
de tot i molt en primera i segona mà

sabixICLETA@gmail.com
Francesc Fiol i Joan 4, Palma

drae màgic

llibriadiadramagic@gmail.com
llibriadiadramagic.net

TERRANOSTRA
SUPERMERCAT COOPERATIU

supermercat@terranostra.coop
terranostra.coop.

SOM ECOLÒGICS
Productes ecològics Es Molí Nou
somecologics.mallorca@gmail.com
@somecologics.mallorca

1984

araes1984@gmail.com
titoieta.cat

**maltraste
records**

info@maltrasterrecords.com
maltrasterrecords.com

videovoragine@gmail.com
sangreazul.bandcamp.com

info@lacova.net
lacova.net

Aquesta publicació és possible gràcies a la cooperació i el suport de projectes, subscriptores i col·laboradores. La nostra intenció és ser una eina útil dels moviments transformadors, per la qual cosa sumem i necessitem, suport col·lectiu.

Pots col·laborar:

- Suport econòmic:

- Subscripció d'un any
Rebràs 4 números per correu. 10€.
- Suma noves subscripcions en el teu entorn
- Sumant el teu projecte als Col·laboradors

- Difonent i distribuint la publicació al teu poble, barri o xarxes

- Aportant textos o gràfics, crítiques, suggeriments i propostes

nosaltres@riseup.net

nosaltres.noblogs.org